

Tussenevaluatie Beleidskader erfgoed en cultuur

Steunpunt Monumenten en Archeologie en Loods Herbestemming

Auteurs:

Frank Bongers
José van der Geest
Evie Tossaint
Joost Crielaard

dialogic
innovatie • interactie

Opdrachtgever: Provincie Noord-Holland
Publicatienummer: 2023.105.2335
Datum: 23 november 2023

Inhoudsopgave

Management samenvatting.....	4
1 Inleiding	11
1.1 Aanleiding van de evaluatie.....	11
1.2 Doel- en vraagstelling van de evaluatie	11
1.3 Aanpak van de evaluatie.....	13
1.4 Leeswijzer	14
2 Conclusies en aanbevelingen	15
2.1 Conclusies en aanbevelingen Steunpunt Monumenten en Archeologie.....	15
2.2 Conclusies en aanbevelingen Loods Herbestemming.....	18
3 Steunpunt Monumenten en Archeologie.....	21
3.1 Het Steunpunt in vogelvlucht	21
3.2 Bekendheid en bereik van het Steunpunt.....	23
3.3 Effectiviteit en uitvoering (extra) taken van het Steunpunt	26
3.4 Organisatie van het Steunpunt	37
3.5 Scores op de kritische prestatie-indicatoren (KPI's).....	38
4 Loods Herbestemming Monumenten	40
4.1 De Loods in vogelvlucht.....	40
4.2 Effectiviteit en activiteiten van de Loods	41
4.3 Toekomst van het instrument Loods.....	44
Bijlage 1. Interviewrespondenten	47
Bijlage 2. Enquête gemeenten	48
Bijlage 3. Resultaten enquête Steunpunt	58

Management samenvatting

Aanleiding en doel van de evaluatie

Als onderdeel van het cultuur- en erfgoedbeleid zet de provincie Noord-Holland verschillende beleidsinstrumenten in waaronder het Steunpunt Monumenten en Archeologie (kortweg Steunpunt) en de Loods Herbestemming (kortweg Loods).

In het Bestuursakkoord Rijk–provincies 2008–2011 is destijds (2008) afgesproken om de steunfunctie monumentenzorg en archeologie te decentraliseren van het Rijk naar de provincies. Daardoor zijn er in alle provincies steunpunten voor monumenten en archeologie ingericht, ook in Noord-Holland. Het Steunpunt (jaarlijkse subsidie van €460.000) beoogt gemeenten te helpen bij hun (wettelijke) taken op het gebied van monumenten en archeologie. Het Steunpunt bestaat momenteel uit twee organisaties die samen dit instrument uitvoeren.

De Loods Herbestemming (driejarige opdracht van €130.000 per jaar) beoogt de duurzame benutting van monumenten te stimuleren door eigenaren en initiatiefnemers te ondersteunen bij het her- en bijbestemmen. De Loods is een instrument dat door één persoon (ingehuurd door de provincie) wordt uitgeoefend. De Loods kent drie doelstellingen. De Loods:

1. Bemiddelt in vastgelopen processen om tot herbestemming en behoud van monumenten te komen.
2. Verbindt monumenten(eigenaren) aan initiatieven en omgekeerd.
3. Adviseert monumenteigenaren op het gebied van economisch haalbare functies, planologische mogelijkheden, contractvorming en exploitatie. Maar ook over financiering bij restauraties, verduurzaming en/of herbestemmingstrajecten van monumenten.

In het Beleidskader Erfgoed en Cultuur 2022 is toegezegd dat er in 2023 een tussenevaluatie plaatsvindt van de effectiviteit van het Steunpunt en van de resultaten van de Loods. De evaluatie biedt een basis voor voorstellen om het beleid eventueel tussentijds te wijzigen. De provincie wil de prestaties van het Steunpunt in de toekomst met kritische prestatie-indicatoren (KPI's) meten. De wens is om de gevraagde evaluatie aan te laten sluiten bij de KPI's die de provincie wil hanteren voor de opdracht vanaf 2024.

De doelstelling van deze evaluatie is het bepalen van de effectiviteit van beide instrumenten en het formuleren van aanbevelingen om deze effectiviteit – waar nodig – te vergroten. De evaluatie van het Steunpunt betreft tegelijkertijd een nulmeting, terwijl de evaluatie van de Loods ook gericht is op de vraag of dit instrument voortgezet moet worden.

In deze evaluatie staat de beantwoording van de volgende vragen centraal:

Steunpunt

1. Is het Steunpunt effectief?
2. Hoeveel Noord-Hollandse gemeenten bereikt het Steunpunt met hun ondersteuning? Welke gemeenten worden wel / niet bereikt? En waarom?
3. Hoe beoordelen gemeenten de dienstverlening van het Steunpunt? Hoe ervaren/beoordelen gemeenten de ondersteuning van het Steunpunt? (Loket, bijeenkomsten, kennisdocumenten). Beoordelen zij deze als effectief?
4. Hoe beoordelen gemeenten de activiteiten rondom de vier thema's (extra taak Steunpunt)?
5. Hoe beoordelen gemeenten de deskundigheid van medewerkers van het Steunpunt?

Loods

1. (In hoeverre) is de inzet van de Loods effectief? In welke mate heeft de (inzet van) de Loods bijgedragen aan het realiseren van het gestelde beleidsdoel?
2. In welke mate is het resultaat in het proces van herbestemmen door de Loods beïnvloed?
3. Voldoet het instrument Loods met het oog op het behalen van beleidsresultaten en -doelen nog steeds voor de opgave herbestemming in Noord-Holland? Of is een ander soort instrument wellicht beter?¹

Aanpak van de evaluatie

De aanpak van de evaluatie bestaat uit drie methoden:

- **Documentenanalyse** om inzicht te verwerven in het beleidskader en beide instrumenten, om enkele onderzoeksvragen (gedeeltelijk) te beantwoorden en om andere onderzoeksactiviteiten voor te bereiden.
- **Online enquête** onder de doelgroep van het Steunpunt, namelijk medewerkers van Noord-Hollandse gemeenten die betrokken zijn bij erfgoed, monumenten, herbestemming en/of archeologie. In totaal zijn er in september 2023 in totaal 223 medewerkers uitgenodigd om een vragenlijst in te vullen. Daarop kwamen 15 foutmeldingen van niet meer bestaande mailadressen. Uiteindelijk hebben 37 respondenten de vragenlijst ingevuld (oftewel een respons van 17,8%). 33 van de 44 Noord-Hollandse gemeenten hebben deze enquête ingevuld.
- **Interviews** met medewerkers van gemeenten, initiatiefnemers rondom de herbestemming van monumenten en medewerkers van de provincie, het Steunpunt en de Loods.

Conclusies over het Steunpunt Monumenten en Archeologie

In de conclusies komen we terug op de beantwoording van de vijf onderzoeksvragen over het instrument Steunpunt Monumenten en Archeologie.

1. Is het Steunpunt effectief?

Het Steunpunt is in de afgelopen jaren een effectief instrument gebleken voor zowel gemeenten als voor de provincie.

Ten eerste slaagt het Steunpunt erin om gemeenten te ondersteunen bij de uitvoering van hun (wettelijke) taken op het vlak van monumenten en archeologie. Deze effectiviteit blijkt onder meer uit het feit dat het Steunpunt voor gemeenten functioneert als een laagdrempelig aanspreekpunt over monumenten en archeologie. De zichtbaarheid van het Loket is nog wel voor verbetering vatbaar. Het Steunpunt slaagt er ook in om als een platform voor afstemming tussen partijen in de regio te dienen. Deze partijen betreffen vooral erfgoedmedewerkers van gemeenten. Deze netwerkfunctie heeft zijn grenzen omdat andere erfgoedorganisaties niet automatisch participeren en omdat een groot deel van de bijeenkomsten online is. Verder vergroot het Steunpunt met haar producten en diensten het kennisniveau van haar doelgroep over beleid en wetgeving over monumenten en archeologie. Het Steunpunt heeft daarbij tot genoegen van haar doelgroep haar

¹ Hierbij was de opdracht om een korte analyse/doorkijk te geven op basis van inzichten uit de evaluatie (o.a. inzicht in effectiviteit, beoordeling van ondersteuning door de doelgroep en zichtbaarheid). Een volledige verkenning en/of benchmark behoorde niet tot de scope van deze tussenevaluatie.

aandachtsgebied verbreed (bijvoorbeeld Omgevingswet en verduurzaming). Desondanks stelt een klein deel van de doelgroep dat het Steunpunt te veel leunt op aanbod van eigen kennis en nog te weinig op de vragen in het veld.

Ten tweede levert het Steunpunt een invulling aan de afspraken in het Bestuursakkoord Rijk-provincies 2008-2011 om de steunfunctie monumenten en archeologie te decentraliseren van het rijk naar de provincies. Het Steunpunt is in de afgelopen jaren steeds beter ingebed in het provinciaal erfgoed- en cultuurbeleid en draagt het ook bij aan de realisering van dat beleid. De inbedding blijkt onder meer uit de keuze van de provincie om de uitvoering van een deel van het provinciale beleid in de vorm van het Steunpunt te continueren. De bijdrage van het Steunpunt aan het provinciaal beleid bestaat eruit dat zij helpt bij het realiseren van provinciale doelen, o.a. om vanuit cultuurhistorische waarden sturing te geven aan ruimtelijke ontwikkelingen en door begeleiding van gemeenten bij de invoering en uitvoering van de Omgevingswet. Het Steunpunt draagt via haar kennisbank en bijeenkomsten ook bij aan het provinciaal doel om kennis over monumenten en archeologie te verspreiden.

2. Hoeveel Noord-Hollandse gemeenten bereikt het Steunpunt met hun ondersteuning? Welke gemeenten worden wel / niet bereikt? En waarom?

Van de 44 Noord-Hollandse gemeenten hebben 33 gemeenten de vragenlijst in dit onderzoek ingevuld. Hierin tellen we ook gemeenten mee waarvan één respondent namens meer samenwerkende gemeenten de vragenlijst heeft ingevuld, bijvoorbeeld namens de gemeenten Bergen, Uitgeest, Castricum en Heiloo (samen onder de werkorganisatie BUCH). Van deze 33 gemeenten hebben op basis van de enquête 30 gemeenten diensten van het Steunpunt gebruikt (68%). Dit aandeel ligt waarschijnlijk nog iets hoger, omdat binnen de non-respons mogelijk enkele gemeenten vallen die het Steunpunt ook hebben gebruikt. Het Steunpunt heeft dus een goed bereik in de provincie.

De redenen van gemeenten voor het niet gebruiken van het Steunpunt variëren van zelf de kennis in huis hebben, eigen werkzaamheden die niet vroegen om ondersteuning en dat respondenten andere werkzaamheden zijn gaan verrichten. Het Steunpunt bereikt overigens een bredere groep dan alleen haar primaire doelgroep van gemeentelijke erfgoedmedewerkers, zoals niet-erfgoedambtenaren, professionele organisaties voor monumentenbehoud (POM's), erfgoedverenigingen en andere provincies.

3. Hoe beoordelen gemeenten de dienstverlening van het Steunpunt? Hoe ervaren/beoordelen gemeenten de ondersteuning van het Steunpunt? (Loket, bijeenkomsten, kennisdocumenten). Beoordelen zij deze als effectief?

Het Steunpunt biedt verschillende producten en diensten aan, zoals een loket, bijeenkomsten, een nieuwsbrief, een website en kennisdocumenten. Gemeenteambtenaren die deze diensten gebruiken, zijn in grote meerderheid tevreden met deze diensten (81%). Het Steunpunt krijgt van hen een rapportcijfer van 7,9 voor haar totale aanbod van producten en diensten. Er worden wel enkele aandachtspunten genoemd. Ten eerste de verhouding tussen het aantal online en fysieke bijeenkomsten, waarbij fysieke bijeenkomsten voorkeur genieten wanneer netwerken en inspiratie opdoen belangrijke doelen zijn. Ten tweede de dosering van de communicatie van informatie over erfgoed. Het doel is om de juiste informatie bij de juiste mensen te krijgen zonder deze te 'overvoeren' met informatie (en het Steunpunt verspreidt veel informatie).

De dienstverlening door het Steunpunt wordt ook als effectief beoordeeld. Gemeenteambtenaren stellen dat de verschillende diensten van het Steunpunt hen helpen bij de uitvoering van gemeentelijke erfgoedtaken, dat het aanbod van het Steunpunt hun kennis op het gebied van monumenten, archeologie, wetgeving en/of erfgoedbeleid vergroot

en dat het aanbod van het Steunpunt relevant voor de uitvoering van hun functie. Gemiddeld onderschrijft 83% van de gemeenteambtenaren deze drie stellingen.

4. Hoe beoordelen gemeenten de activiteiten rondom de vier thema's (extra taak Steunpunt)?

Gemeenteambtenaren vinden dat het Steunpunt een duidelijk vervolg heeft gegeven aan de extra activiteiten rondom de vier thema's. Het gaat hier onder meer om extra activiteiten op het vlak van (1) ontwikkeling en profilering van het Steunpunt; (2) Transformatie cultuurlandschap; (3) Erfgoed in de Omgevingswet; (4) Kennis en netwerk; en (5) Communicatie. Daarbij wel gesteld dat deze ambtenaren minder goed op de hoogte zijn van wat een extra taak boven op de reguliere opdracht voor het Steunpunt is.

Gemeenteambtenaren wijzen vooral op de bijeenkomsten van het Steunpunt over de Omgevingswet en de omgevingsvisie, de handleidingen die zij over de Omgevingswet ontwikkelt en dat zij als aanspreekpunt voor gemeenten fungeert over de Omgevingswet. Ook ontwikkelt het Steunpunt activiteiten gericht op profilering, kennis en netwerk (o.a. bijeenkomsten) en communicatie. Dit laatste punt (communicatie) komt bijvoorbeeld sterk tot uitdrukking in de inhoud en productie van het (digitaal) tijdschrift Ode (met een papieren oplage van 2.000 exemplaren in 2022) voor bestuurders en gemeenteambtenaren in Noord-Holland. Ten aanzien van de extra activiteiten rondom transformatie cultuurlandschap zien gemeenteambtenaren dat het Steunpunt haar aandachtsgebied verbreed heeft naar ruimtelijke ontwikkelingen (past ook bij de opdracht van de provincie om vanuit cultuurhistorische waarden sturing te geven aan ruimtelijke ontwikkelingen).

5. Hoe beoordelen gemeenten de deskundigheid van medewerkers van het Steunpunt?

Gemeenten beschouwen het Steunpunt als een zelfstandige, professionele en inhoudelijk sterke organisatie die voorziet in kennis(deling) over monumenten en archeologie. De provincie stuurt daarbij (voor zover zichtbaar voor gemeenten) op afstand en op hoofdlijnen. Het Steunpunt krijgt van de gemeenten een rapportcijfer van 8,2 voor de deskundigheid van haar medewerkers.

Een aandachtspunt betreft de samenstelling van het Steunpunt uit twee organisaties waarbij er bij gemeenten soms verwarring ontstaat over de verhouding van beide organisaties tot het Steunpunt.

Extra: Kritische prestatie-indicatoren (KPI's)

Op basis van onze analyse concluderen we dat het Steunpunt op koers zit met het behalen van de streefwaarden op de vier KPI's. Over de geëvalueerde periode worden bijna alle streefwaarden gehaald:

- Minimaal 68% van de Noord-Hollandse gemeenten maakt gebruik van de diensten van het Steunpunt (streefwaarde is 80%).
- 83% van de Noord-Hollandse gemeenten vindt de aangeboden diensten van het Steunpunt effectief en 81% van hen is tevreden over deze diensten (streefwaarde is 90%).
- De gemeenten waarderen de dienstverlening van het Steunpunt met een rapportcijfer van 7,9 (streefwaarde is 8,0).
- De gemeenten waarderen de inhoudelijke deskundigheid van het Steunpunt met een rapportcijfer van 8,2 (streefwaarde is 8,0).

Aanbevelingen over het Steunpunt Monumenten en Archeologie

Aan de provincie Noord-Holland

1. Maak met een Steunpunt een duidelijke afspraak over (grenzen aan) het ondersteunen van organisaties die buiten haar primaire doelgroep vallen, bijvoorbeeld dat op kennis- en netwerkbijeenkomsten gemeenten altijd in een ruime meerderheid moeten zijn.
2. Overweeg bij volgende activiteitenplannen van het Steunpunt op welke punten zichtbaarheid en organisatie aangepast kunnen worden.

Aan het Steunpunt Monumenten en Archeologie

3. Organiseer een (online) gebruikerspanel van enkele gemeenteambtenaren die adviseren over welke kennis het Steunpunt kan ontwikkelen en aanbieden (en in welke vorm).
4. Vergroot de zichtbaarheid van het (online) Loket.
5. Blijf fysieke netwerkbijeenkomsten op inspirerende locaties organiseren. Netwerken en inspireren lenen zich minder voor online meetings.
6. Toets het huidige portfolio van communicatie-activiteiten op nut en noodzaak en ga na waar eventuele aanpassingen gewenst zijn.
7. Maak de resultaten van de interne metingen van klanttevredenheid openbaar en geef daarbij aan welke resultaten aanleiding geven tot welke (verbeter)acties.

Conclusies over de Loods Herbestemming

In de conclusies komen we terug op de beantwoording van de drie onderzoeksvragen over het instrument Loods Herbestemming.

1. *(In hoeverre) is de inzet van de Loods effectief? In welke mate heeft de (inzet van) de Loods bijgedragen aan het realiseren van het gestelde beleidsdoel?*

Wij concluderen dat het instrument Loods effectief is op instrument- en projectniveau. De Loods slaagt erin om alle drie de gestelde doelstellingen (zie hierboven) te realiseren en hiermee de duurzame benutting van incourant erfgoed aanjaagt c.q. stimuleert. De Loods heeft verscheidene partijen geholpen om een noodzakelijke stap te zetten (in verschillende fases) van het proces van her- en bijbestemmen. Dat heeft in meerdere gevallen geleid tot onomkeerbaarheid in de uitvoering. De inbreng van de Loods heeft een positieve invloed op het resultaat in het proces van herbestemmen. Zonder zijn ondersteuning zou de herbestemming van monumenten minder snel of niet tot stand zijn gekomen aldus initiatiefnemers en betrokken gemeenten. De Loods fungeert volgens geïnterviewde betrokkenen als "olierommel" die in verschillende fases van het proces succesvol bemiddelt en adviseert. Dat (de inzet van) de Loods een bijdrage levert aan de realisatie van het provinciale beleidsdoel 'Duurzame benutting van incourant erfgoed' is hierdoor aannemelijk. De mate waarin dit gebeurt, is niet eenduidig te bepalen doordat de grootte/omvang van de totale herbestemmingsopgave in Noord-Holland niet in beeld is.

Ten eerste slaagt de Loods erin om te bemiddelen bij herbestemming van monumenten (doelstelling 1). Het gaat daarbij niet alleen om bemiddeling bij vastgelopen processen (zoals opgenomen in de eerste doelstelling, namelijk "De Loods bemiddelt in vastgelopen processen om tot herbestemming en behoud van monumenten te komen"). De Loods speelt in deze bemiddeling een onafhankelijke rol. De Loods vertegenwoordigt dan het *provinciaal* belang om monumenten door her- of bijbestemming te behouden, en deze insteek wordt (h)erkend door initiatiefnemers én andere betrokken partijen als gemeenten.

Ten tweede speelt de Loods een verbindende rol bij herbestemming (doelstelling 2). Deze rol speelt vooral later in het proces (initiatiefnemers en gemeenten samen vooruithelpen) en minder in het begin, bijvoorbeeld bij het verbinden van monumenten aan initiatiefnemers en andersom. De Loods blijft daar meer afhankelijk van de inbreng van monumenten en initiatieven door de provincie en mond tot mond reclame die zorgt dat initiatiefnemers contact zoeken met de Loods.

Ten derde slaagt de Loods erin om initiatiefnemers te adviseren bij de herbestemming van een monument (doelstelling 3), bijvoorbeeld omdat de Loods hen doorverwijst naar relevante subsidies, hen helpt bij het aanvragen van een vergunning of meedenkt bij de toekomstige exploitatie van een monument na herbestemming.

De effectiviteit blijkt volgens ook uit het feit dat de Loods erin slaagt om de normen zoals afgesproken met de provincie behaalt. Dit betekent onder meer dat de Loods jaarlijks de herbestemming van minimaal 30 monumenten aanjaagt en begeleidt (waarvan minimaal 15 op het gebied van religieus en agrarisch erfgoed), dat de Loods jaarlijks minimaal drie onomkeerbare projecten aanjaagt en begeleidt en dat de meeste monumenten waar de Loods bij betrokken is zich ten noorden van het Noordzeekanaal bevinden. Voor de eerste twee punten geldt echter dat niet bekend is hoe groot de markt van herbestemmen precies is. De normen van minimaal 30 projecten en drie onomkeerbare projecten zegt dus niet alles.

2. In welke mate is het resultaat in het proces van herbestemmen door de Loods beïnvloed?

Wij concluderen dat het instrument Loods met zijn inbreng een positieve invloed heeft op het resultaat in het proces van herbestemmen.

Een belangrijke inbreng van de Loods is zijn senioriteit in, kennis van en ervaring met monumenten (in hun omgeving). Zonder zijn ondersteuning zou de herbestemming van monumenten minder snel of niet tot stand zijn gekomen. Voorbeelden van zijn bijdrage betreffen onder meer het helpen bij het verkrijgen van een subsidie en het aanvragen van een vergunning voor herbestemming of het onderhandelen met een gemeente om in een (nieuw) bestemmingsplan rekening te houden met de (herbestemming van) het monument.

3. Voldoet het instrument Loods met het oog op het behalen van beleidsresultaten en -doelen nog steeds voor de opgave herbestemming in Noord-Holland? Of is een ander soort instrument wellicht beter?²

Wij concluderen dat het instrument Loods met het oog op het behalen van beleidsresultaten en -doelen voor de opgave herbestemming – ondanks enkele zwakheden – voldoet.

Het instrument heeft als sterktes dat de vraag van initiatiefnemers zijn inzet stuurt, dat de Loods onafhankelijk is, dat de Loods kennis en ervaring meebrengt en dat zijn taken duidelijk afgebakend zijn. Het instrument kent ook zwaktes, namelijk dat het kwetsbaar is (één persoon oefent dit instrument uit), dat het door externe aanbesteding minder goed aangesloten is op de interne provinciale organisatie en dat het nog onvoldoende bekend is bij de doelgroep en andere betrokkenen, o.a. erfgoedambtenaren bij gemeenten.

Er bestaan verschillende varianten wat betreft de toekomst van het instrument Loods: (1) Externe inhuur door de provincie (huidig model); (2) Integratie in de provinciale organisatie; (3) Integratie in het Steunpunt Monumenten en Archeologie; (4) Het instrument en bijbehorende taken schrappen; en (5) Alternatief instrument inrichten. Elke variant heeft

² Zie voetnoot 1.

voor- en nadelen. Een voortzetting van de huidige constructie geniet de meeste steun bij initiatiefnemers en de provincie waarbij wel aandacht moet bestaan voor de (te) sterke persoonsafhankelijke invulling van de taken.

Uit onze gesprekken met zowel initiatiefnemers, gemeenten als de provincie blijkt dat er een sterke voorkeur bestaat voor het huidige model (externe inhuur door de provincie). Er wordt in het veld en bij de provincie waarde gehecht aan een onafhankelijke rol waarin weliswaar het belang van de provincie mag doorklinken. Dat laatste geeft ook meer gewicht aan de herbestemming. Punt van aandacht blijft wel dat zolang het instrument Loods door één persoon wordt uitgeoefend de kwaliteit en impact persoonsgebonden blijven. De instandhouding van het huidig model vraagt met het oog op continuïteit om een goede overdracht tussen de oude en de nieuwe Loods.

Aanbevelingen over de Loods Herbestemming

1. Breng de herbestemmingsopgave van monumenten niet als woonhuis gebouwd zowel kwantitatief (omvang van het huidig en met leegstand bedreigd incourant erfgoed) als kwalitatief (het type erfgoed, de ligging, kans van slagen en potentiële mogelijkheden) beter in kaart.
2. Vergroot de bekendheid van de Loods onder de doelgroep van monumenteigenaren, initiatiefnemers en gemeenten, maar ook bij eigen 'ambassadeurs' als collega's en de gedeputeerde.
3. Continueer het instrument Loods in de vorm van externe inhuur.
4. Maak de uitoefening van het instrument Loods minder afhankelijk van één persoon. Verken eventueel de mogelijkheid om bij gelijkblijvend budget twee deeltijdfuncties te creëren en dat in combinatie met een sterke selectie van monumenten en/of initiatiefnemers die gesteund gaan worden door één van de Loodsen (oftewel een selectief portfoliomanagement). De inrichting van de deeltijdfuncties kan op basis van capaciteit, expertise of selectie in het projectenportfolio.
5. Bevorder een goede overdracht tussen de oude en de nieuwe Loods(en).

1 Inleiding

1.1 Aanleiding van de evaluatie

In het cultuur- en erfgoedbeleid zijn provincies onder meer verantwoordelijk voor restauratiesubsidies en het toezicht op de gemeentelijke monumententaken. De provincie Noord-Holland (PNH) verbindt in haar Beleidskader Erfgoed en Cultuur 2022 cultuur aan sociale en economische ontwikkeling. De provincie wil cultuur behouden en versterken. Dat doet zij bijvoorbeeld door de restauratie en/of herbestemming van monumentale gebouwen, stolpboerderijen, kerken, molens en dijken te ondersteunen. Dit gaat gepaard met de ambitie om culturele voorzieningen, zoals theaters, bibliotheken en musea bereikbaar en toegankelijk te houden voor het brede publiek.

Als onderdeel van dit beleid zet de provincie verschillende beleidsinstrumenten in waaronder het Steunpunt Monumenten en Archeologie (kortweg Steunpunt) en de Loods Herbestemming (kortweg Loods). Het Steunpunt (jaarlijkse subsidie van €460.000; zie ook Tabel 1) helpt gemeenten bij hun (wettelijke) taken op het gebied van monumenten en archeologie. Het Steunpunt bestaat momenteel uit twee organisaties die samen dit instrument uitvoeren uitoefenen.

De Loods Herbestemming (driejarige opdracht van €130.000 per jaar) beoogt de duurzame benutting van monumenten te stimuleren door eigenaren en initiatiefnemers te ondersteunen bij het her- en bijbestemmen. De Loods is een instrument dat door één persoon (ingehuurd door de provincie) wordt uitgeoefend. De Loods kent drie doelstellingen. De Loods:

1. Bemiddelt in vastgelopen processen om tot herbestemming en behoud van monumenten te komen.
2. Verbindt monumenten(eigenaren) aan initiatieven en omgekeerd.
3. Adviseert monumenteigenaren op het gebied van economisch haalbare functies, planologische mogelijkheden, contractvorming en exploitatie. Maar ook over financiering bij restauraties, verduurzaming en/of herbestemmingstrajecten van monumenten.

In het Beleidskader Erfgoed en Cultuur 2022 is toegezegd dat er in 2023 een tussenevaluatie plaatsvindt van de effectiviteit van het Steunpunt en van de resultaten van de Loods. De evaluatie biedt een basis voor voorstellen om het beleid eventueel tussentijds te wijzigen. De provincie wil de prestaties van het Steunpunt in de toekomst met kritische prestatie-indicatoren (KPI's) meten. De wens is om de gevraagde evaluatie aan te laten sluiten bij de KPI's die de provincie wil hanteren voor de opdracht vanaf 2024.

Voor de Loods geldt dat per 1 maart 2024 het contract van de huidige Loods Herbestemming afloopt. De evaluatie moet aanknopingspunten bieden voor een besluit van het al dan niet opnieuw inzetten van dit instrument en bij voortzetting, de invulling van dit instrument.

1.2 Doel- en vraagstelling van de evaluatie

De doelstelling van deze evaluatie is het bepalen van de effectiviteit van beide instrumenten en het formuleren van aanbevelingen om deze effectiviteit – waar nodig – te vergroten. De evaluatie van het Steunpunt betreft tegelijkertijd een nulmeting, terwijl de evaluatie van de

Loods ook gericht is op de vraag of dit instrument voortgezet moet worden. In deze evaluatie van het Steunpunt en de Loods staat de beantwoording van de volgende vragen centraal:

Steunpunt

1. Is het Steunpunt effectief?
2. Hoeveel Noord-Hollandse gemeenten bereikt het Steunpunt met hun ondersteuning? Welke gemeenten worden wel / niet bereikt? En waarom?
3. Hoe beoordelen gemeenten de dienstverlening van het Steunpunt? Hoe ervaren/beoordelen gemeenten de ondersteuning van het Steunpunt? (Loket, bijeenkomsten, kennisdocumenten). Beoordelen zij deze als effectief?
4. Hoe beoordelen gemeenten de activiteiten rondom de vier thema's (extra taak Steunpunt)?
5. Hoe beoordelen gemeenten de deskundigheid van medewerkers van het Steunpunt?

Loods

1. (In hoeverre) is de inzet van de Loods effectief? In welke mate heeft de (inzet van) de Loods bijgedragen aan het realiseren van het gestelde beleidsdoel?
2. In welke mate is het resultaat in het proces van herbestemmen door de Loods beïnvloed?
3. Voldoet het instrument Loods met het oog op het behalen van beleidsresultaten en -doelen nog steeds voor de opgave herbestemming in Noord-Holland? Of is een ander soort instrument wellicht beter?³

Het is vooraf van belang om enkele centrale begrippen, bijvoorbeeld effectiviteit, bereik, tevredenheid over de dienstverlening, deskundigheid en meerwaarde te operationaliseren in een normenkader:

- **Effectiviteit:** De mate waarin de doelstellingen die met elk instrument (Steunpunt, Loods) zijn beoogd ook worden behaald (waarbij eventueel gereflecteerd wordt op de mate waarin het instrument bijdraagt en/of dat er andere factoren een bijdrage hebben geleverd). De doelstellingen leiden wij af van de het Beleidskader Erfgoed en Cultuur, de subsidiebeschikkingen en de opdrachtformulering (in het geval van de Loods).
- **Bereik en gebruik:** De mate waarin de instrumenten hun doelgroep bereiken (bekendheid) en de mate waarin deze doelgroepen de instrumenten inzetten (gebruik). Een norm voor het Steunpunt is dat alle gemeenten in Noord-Holland bekend zijn met het Steunpunt en dat zij er ook daadwerkelijk gebruik van maken.
- **Tevredenheid:** Het oordeel van de gebruikers over een instrument, bijvoorbeeld uitgedrukt in een rapportcijfer.
- **Deskundigheid:** Het oordeel van de gebruikers over de deskundigheid van de medewerkers van bijvoorbeeld het Steunpunt en de Loods.
- **Meerwaarde:** De mate waarin bijvoorbeeld de ondersteuning vanuit de Loods tot een resultaat heeft geleid dat er zonder de inzet van de Loods niet zou zijn geweest.

Deze aspecten worden door de provincie deels geoperationaliseerd in KPI's voor het Steunpunt zoals:

1. 80% van gemeenten in Noord-Holland dat maakt gebruik van de diensten van het Steunpunt;
2. 90% van de bereikte gemeenten vindt het Steunpunt effectief;
3. Gemeenten waarderen de dienstverlening van het Steunpunt met minimaal een 8 (op een schaal van 1 t/m 10, van minst naar meest);

³ Hierbij was de opdracht om een korte analyse/doorkijk te geven op basis van inzichten uit de evaluatie (o.a. inzicht in effectiviteit, beoordeling van ondersteuning door de doelgroep en zichtbaarheid). Een volledige verkenning en/of benchmark behoorde niet tot de scope van deze tussenevaluatie.

4. Gemeenten waarderen de inhoudelijke deskundigheid van Steunpuntmedewerkers met minimaal een 8 (op een schaal van 1 t/m 10, van minst naar meest).

Het is de bedoeling dat deze KPI's periodiek gemeten gaan worden (in die zin is deze evaluatie tegelijk een nulmeting). De provincie heeft voor 2023 geen streefwaarden voor deze vier KPI's gedefinieerd, maar wel voor 2024 en verder. De KPI's lopen wel mee in deze evaluatie (zie paragraaf 3.5). Een nadere uitwerking van afspraken per KPI leggen het Steunpunt en de provincie jaarlijks vast in het jaarplan.

1.3 Aanpak van de evaluatie

De aanpak van de evaluatie bestaat uit drie methoden:

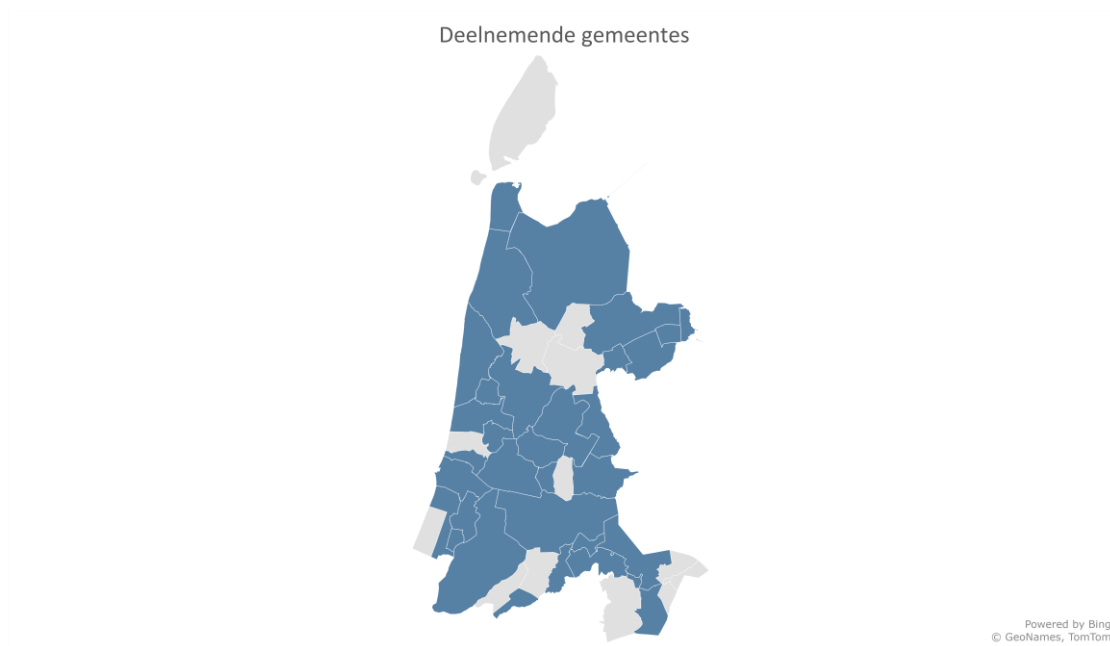
- **Documentenanalyse** om inzicht te verwerven in het beleidskader en beide instrumenten, om enkele onderzoeksvragen (gedeeltelijk) te beantwoorden en om andere onderzoeksactiviteiten voor te bereiden.
- **Online enquête** onder de doelgroep van het Steunpunt, namelijk medewerkers van Noord-Hollandse gemeenten die betrokken zijn bij erfgoed, monumenten, herbestemming en/of archeologie. In totaal zijn er in september 2023 in totaal 223 medewerkers uitgenodigd om een vragenlijst in te vullen. Daarop kwamen 15 foutmeldingen van niet meer bestaande mailadressen. Uiteindelijk hebben 37 respondenten de vragenlijst ingevuld (oftewel een respons van 17,8%).⁴
- **Interviews** met medewerkers van gemeenten, initiatiefnemers rondom de herbestemming van monumenten en medewerkers van de provincie, het Steunpunt en de Loods.⁵

Via deze aanpak hebben we de meeste gemeenten in Noord-Holland bereikt⁶ (zie Figuur 1).

⁴ De resultaten zijn op basis van deze respons eerder indicatief dan representatief. Vanwege de bescheiden absolute aantallen beperken we ons later in dit rapport tot beschrijvende statistieken.

⁵ We hebben in totaal 17 interviews gehouden (zie Bijlage 1) waarvan negen interviews over de Loods en acht interviews over het Steunpunt. We hebben in elk interview over het Steunpunt de respondent gevraagd eventueel ook ervaringen te delen over het instrument Loods (en andersom). Dat heeft de verzamelde informatie over beide instrumenten nog wat verrijkt.

⁶ Alle gemeenten zijn uitgenodigd om de enquête in te vullen. De gemeenten die dat niet hebben gedaan zijn: Blaricum, Dijk en Waard, Heemskerk, Huizen, Koggenland, Landsmeer, Laren, Opmeer, Texel, Wijdemeeren, Zandvoort.

Figuur 1. Gemeenten die in dit onderzoek hebben deelgenomen via de enquête of via een interview.

1.4 Leeswijzer

In dit rapport komen de volgende onderwerpen aan de orde:

- Conclusies en aanbevelingen (beide evaluaties) (hoofdstuk 2)
- Evaluatie van het Steunpunt Monumenten en Archeologie (hoofdstuk 3)
- Evaluatie van de Loods Herbestemming (hoofdstuk 4)

In de bijlagen staat een overzicht van de geïnterviewde personen, de online enquête onder gemeenten over het Steunpunt en de resultaten van deze enquête.

2 Conclusies en aanbevelingen

In dit hoofdstuk presenteren we de belangrijkste conclusies en aanbevelingen naar aanleiding van de evaluaties van het Steunpunt Monumenten en Archeologie en van de Loods Herbestemming. De onderbouwing van deze conclusies staat in hoofdstukken 3 en 4.

2.1 Conclusies en aanbevelingen Steunpunt Monumenten en Archeologie

2.1.1 Conclusies

In de conclusies komen we terug op de beantwoording van de vijf onderzoeksvragen over het instrument Steunpunt Monumenten en Archeologie.

1. *Is het Steunpunt effectief?*

Het Steunpunt is in de afgelopen jaren een effectief instrument gebleken voor zowel voor gemeenten als voor de provincie.

Ten eerste slaagt het Steunpunt erin om gemeenten te ondersteunen bij de uitvoering van hun (wettelijke) taken op het vlak van monumenten en archeologie. Deze effectiviteit blijkt onder meer uit het feit dat het Steunpunt voor gemeenten functioneert als een laagdrempelig aanspreekpunt over monumenten en archeologie. De zichtbaarheid van het Loket is nog wel voor verbetering vatbaar. Het Steunpunt slaagt er ook in om als een platform voor afstemming tussen partijen in de regio te dienen. Deze partijen betreffen vooral erfgoedmedewerkers van gemeenten. Deze netwerkfunctie heeft zijn grenzen omdat andere erfgoedorganisaties niet automatisch participeren en omdat een groot deel van de bijeenkomsten online is. Verder vergroot het Steunpunt met haar producten en diensten het kennisniveau van haar doelgroep over beleid en wetgeving over monumenten en archeologie. Het Steunpunt heeft daarbij tot genoegen van haar doelgroep haar aandachtsgebied verbreed (bijvoorbeeld Omgevingswet en verduurzaming). Desondanks stelt een klein deel van de doelgroep dat het Steunpunt te veel leunt op aanbod van eigen kennis en nog te weinig op de vragen in het veld.

Ten tweede levert het Steunpunt een invulling aan de afspraken in het Bestuursakkoord Rijk-provincies 2008-2011 om de steunfunctie monumenten en archeologie te decentraliseren van het rijk naar de provincies. Het Steunpunt is in de afgelopen jaren steeds beter ingebed in het provinciaal erfgoed- en cultuurbeleid en draagt het ook bij aan de realisering van dat beleid. De inbedding blijkt onder meer uit de keuze van de provincie om de uitvoering van een deel van het provinciale beleid in de vorm van het Steunpunt te continueren. De bijdrage van het Steunpunt aan het provinciaal beleid bestaat eruit dat zij helpt bij het realiseren van provinciale doelen, o.a. om vanuit cultuurhistorische waarden sturing te geven aan ruimtelijke ontwikkelingen en door begeleiding van gemeenten bij de invoering en uitvoering van de Omgevingswet. Het Steunpunt draagt via haar kennisbank en bijeenkomsten ook bij aan het provinciaal doel om kennis over monumenten en archeologie te verspreiden.

2. *Hoeveel Noord-Hollandse gemeenten bereikt het Steunpunt met hun ondersteuning? Welke gemeenten worden wel / niet bereikt? En waarom?*

Van de 44 Noord-Hollandse gemeenten hebben 33 gemeenten de vragenlijst in dit onderzoek ingevuld. Hierin tellen we ook gemeenten mee waarvan één respondent namens meer samenwerkende gemeenten de vragenlijst heeft ingevuld, bijvoorbeeld namens de

gemeenten Bergen, Uitgeest, Castricum en Heiloo (samen onder de werkorganisatie BUCH). Van deze 33 gemeenten hebben op basis van de enquête 30 gemeenten diensten van het Steunpunt gebruikt (68%). Dit aandeel ligt waarschijnlijk nog iets hoger, omdat binnen de non-respons mogelijk enkele gemeenten vallen die het Steunpunt ook hebben gebruikt. Het Steunpunt heeft dus een goed bereik in de provincie.

De redenen van gemeenten voor het niet gebruiken van het Steunpunt variëren van zelf de kennis in huis hebben, eigen werkzaamheden die niet vroegen om ondersteuning en dat respondenten andere werkzaamheden zijn gaan verrichten. Het Steunpunt bereikt overigens een bredere groep dan alleen haar primaire doelgroep van gemeentelijke erfgoedmedewerkers, zoals niet-erfgoedambtenaren, professionele organisaties voor monumentenbehoud (POM's), erfgoedverenigingen en andere provincies.

3. Hoe beoordelen gemeenten de dienstverlening van het Steunpunt? Hoe ervaren/beoordelen gemeenten de ondersteuning van het Steunpunt? (Loket, bijeenkomsten, kennisdocumenten). Beoordelen zij deze als effectief?

Het Steunpunt biedt verschillende producten en diensten aan, zoals een loket, bijeenkomsten, een nieuwsbrief, een website en kennisdocumenten. Gemeenteambtenaren die deze diensten gebruiken, zijn in grote meerderheid tevreden met deze diensten (81%). Het Steunpunt krijgt van hen een rapportcijfer van 7,9 voor haar totale aanbod van producten en diensten. Er worden wel enkele aandachtspunten genoemd. Ten eerste de verhouding tussen het aantal online en fysieke bijeenkomsten, waarbij fysieke bijeenkomsten voorkeur genieten wanneer netwerken en inspiratie opdoen belangrijke doelen zijn. Ten tweede de dosering van de communicatie van informatie over erfgoed. Het doel is om de juiste informatie bij de juiste mensen te krijgen zonder deze te 'overvoeren' met informatie (en het Steunpunt verspreidt veel informatie).

De dienstverlening door het Steunpunt wordt ook als effectief beoordeeld. Gemeenteambtenaren stellen dat de verschillende diensten van het Steunpunt hen helpen bij de uitvoering van gemeentelijke erfgoedtaken, dat het aanbod van het Steunpunt hun kennis op het gebied van monumenten, archeologie, wetgeving en/of erfgoedbeleid vergroot en dat het aanbod van het Steunpunt relevant voor de uitvoering van hun functie. Gemiddeld onderschrijft 83% van de gemeenteambtenaren deze drie stellingen.

4. Hoe beoordelen gemeenten de activiteiten rondom de vier thema's (extra taak Steunpunt)?

Gemeenteambtenaren vinden dat het Steunpunt een duidelijk vervolg heeft gegeven aan de extra activiteiten rondom de vier thema's. Het gaat hier onder meer om extra activiteiten op het vlak van (1) ontwikkeling en profilering van het Steunpunt; (2) Transformatie cultuurlandschap; (3) Erfgoed in de Omgevingswet; (4) Kennis en netwerk; en (5) Communicatie. Daarbij wel gesteld dat deze ambtenaren minder goed op de hoogte zijn van wat een extra taak boven op de reguliere opdracht voor het Steunpunt is.

Gemeenteambtenaren wijzen vooral op de bijeenkomsten van het Steunpunt over de Omgevingswet en de omgevingsvisie, de handleidingen die zij over de Omgevingswet ontwikkelt en dat zij als aanspreekpunt voor gemeenten fungeert over de Omgevingswet. Ook ontwikkelt het Steunpunt activiteiten gericht op profilering, kennis en netwerk (o.a. bijeenkomsten) en communicatie. Dit laatste punt (communicatie) komt bijvoorbeeld sterk tot uitdrukking in de inhoud en productie van het (digitaal) tijdschrift *Ode* (met een papieren oplage van 2.000 exemplaren in 2022) voor bestuurders en gemeenteambtenaren in Noord-Holland. Ten aanzien van de extra activiteiten rondom transformatie cultuurlandschap zien gemeenteambtenaren dat het Steunpunt haar aandachtsgebied verbreed heeft naar

ruimtelijke ontwikkelingen (past ook bij de opdracht van de provincie om vanuit cultuurhistorische waarden sturing te geven aan ruimtelijke ontwikkelingen).

5. Hoe beoordelen gemeenten de deskundigheid van medewerkers van het Steunpunt?

Gemeenten beschouwen het Steunpunt als een zelfstandige, professionele en inhoudelijk sterke organisatie die voorziet in kennis(deeling) over monumenten en archeologie. De provincie stuurt daarbij (voor zover zichtbaar voor gemeenten) op afstand en op hoofdlijnen. Het Steunpunt krijgt van de gemeenten een rapportcijfer van 8,2 voor de deskundigheid van haar medewerkers.

Een aandachtspunt betreft de samenstelling van het Steunpunt uit twee organisaties waarbij er bij gemeenten soms verwarring ontstaat over de verhouding van beide organisaties tot het Steunpunt.

Extra: Kritische prestatie-indicatoren (KPI's)

Op basis van onze analyse concluderen we dat het Steunpunt op koers zit met het behalen van de streefwaarden op de vier KPI's. Over de geëvalueerde periode worden bijna alle streefwaarden gehaald:

- Minimaal 68% van de Noord-Hollandse gemeenten maakt gebruik van de diensten van het Steunpunt (streefwaarde is 80%).
- 83% van de Noord-Hollandse gemeenten vindt de aangeboden diensten van het Steunpunt effectief en 81% van hen is tevreden over deze diensten (streefwaarde is 90%).
- De gemeenten waarderen de dienstverlening van het Steunpunt met een rapportcijfer van 7,9 (streefwaarde is 8,0).
- De gemeenten waarderen de inhoudelijke deskundigheid van het Steunpunt met een rapportcijfer van 8,2 (streefwaarde is 8,0).

2.1.2 Aanbevelingen

Aan de provincie Noord-Holland

1. Maak met een Steunpunt een duidelijke afspraak over (grenzen aan) het ondersteunen van organisaties die buiten haar primaire doelgroep vallen, bijvoorbeeld dat op kennis- en netwerkbijeenkomsten gemeenten altijd in een ruime meerderheid moeten zijn.
2. Overweeg bij volgende activiteitenplannen van het Steunpunt op welke punten zichtbaarheid en organisatie aangepast kunnen worden.

Aan het Steunpunt Monumenten en Archeologie

3. Organiseer een (online) gebruikerspanel van enkele gemeenteambtenaren die adviseren over welke kennis het Steunpunt kan ontwikkelen en aanbieden (en in welke vorm).
4. Vergroot de zichtbaarheid van het (online) Loket.
5. Blijf fysieke netwerkbijeenkomsten op inspirerende locaties organiseren. Netwerken en inspireren lenen zich minder voor online meetings.
6. Toets het huidige portfolio van communicatie-activiteiten op nut en noodzaak en ga na waar eventuele aanpassingen gewenst zijn.
7. Maak de resultaten van de interne metingen van klanttevredenheid openbaar en geef daarbij aan welke resultaten aanleiding geven tot welke (verbeter)acties.

2.2 Conclusies en aanbevelingen Loods Herbestemming

2.2.1 Conclusies

In de conclusies komen we terug op de beantwoording van de drie onderzoeksvragen over het instrument Loods Herbestemming.

1. *(In hoeverre) is de inzet van de Loods effectief? In welke mate heeft de (inzet van) de Loods bijgedragen aan het realiseren van het gestelde beleidsdoel?*

Wij concluderen dat het instrument Loods effectief is op instrument- en projectniveau. De Loods slaagt erin om alle drie de gestelde doelstellingen (zie paragraaf 1.1) te realiseren en hiermee de duurzame benutting van incourant erfgoed aanjaagt c.q. stimuleert. De Loods heeft verscheidene partijen geholpen om een noodzakelijke stap te zetten (in verschillende fases) van het proces van her- en bijbestemmen. Dat heeft in meerdere gevallen geleid tot onomkeerbaarheid in de uitvoering. De inbreng van de Loods heeft een positieve invloed op het resultaat in het proces van herbestemmen. Zonder zijn ondersteuning zou de herbestemming van monumenten minder snel of niet tot stand zijn gekomen aldus initiatiefnemers en betrokken gemeenten. De Loods fungeert volgens geïnterviewde betrokkenen als “olierietje” die in verschillende fases van het proces succesvol bemiddelt en adviseert. Dat (de inzet van) de Loods een bijdrage levert aan de realisatie van het provinciale beleidsdoel ‘Duurzame benutting van incourant erfgoed’ is hierdoor aannemelijk. De mate waarin dit gebeurt, is niet eenduidig te bepalen doordat de grootte/omvang van de totale herbestemmingsopgave in Noord-Holland niet in beeld is.

Ten eerste slaagt de Loods erin om te bemiddelen bij herbestemming van monumenten (doelstelling 1). Het gaat daarbij niet alleen om bemiddeling bij vastgelopen processen (zoals opgenomen in de eerste doelstelling, namelijk “De Loods bemiddelt in vastgelopen processen om tot herbestemming en behoud van monumenten te komen”). De Loods speelt in deze bemiddeling een onafhankelijke rol vertegenwoordigt dan het *provinciaal* belang om monumenten door her- of bijbestemming te behouden, en deze insteek wordt (h)erkend door initiatiefnemers én andere betrokken partijen als gemeenten.

Ten tweede speelt de Loods een verbindende rol bij herbestemming (doelstelling 2). Deze rol speelt vooral later in het proces (initiatiefnemers en gemeenten samen vooruithelpen) en minder in het begin, bijvoorbeeld bij het verbinden van monumenten aan initiatiefnemers en andersom. De Loods blijft daar meer afhankelijk van de inbreng van monumenten en initiatieven door de provincie en mond tot mond reclame die zorgt dat initiatiefnemers contact zoeken met de Loods.

Ten derde slaagt de Loods erin om initiatiefnemers te adviseren bij de herbestemming van een monument (doelstelling 3), bijvoorbeeld omdat de Loods hen doorverwijst naar relevante subsidies, hen helpt bij het aanvragen van een vergunning of meedenkt bij de toekomstige exploitatie van een monument na herbestemming.

De effectiviteit blijkt volgens ook uit het feit dat de Loods erin slaagt om de normen zoals afgesproken met de provincie behaalt. Dit betekent onder meer dat de Loods jaarlijks de herbestemming van minimaal 30 monumenten aanjaagt en begeleidt (waarvan minimaal 15 op het gebied van religieus en agrarisch erfgoed), dat de Loods jaarlijks minimaal drie onomkeerbare projecten aanjaagt en begeleidt en dat de meeste monumenten waar de Loods bij betrokken is zich ten noorden van het Noordzeekanaal bevinden. Voor de eerste twee punten geldt echter dat niet bekend is hoe groot de markt van herbestemmen precies is. De normen van minimaal 30 projecten en drie onomkeerbare projecten zegt dus niet alles.

2. In welke mate is het resultaat in het proces van herbestemmen door de Loods beïnvloed?

Wij concluderen dat het instrument Loods met zijn inbreng een positieve invloed heeft op het resultaat in het proces van herbestemmen.

Een belangrijke inbreng van de Loods is zijn senioriteit in, kennis van en ervaring met monumenten (in hun omgeving). Zonder zijn ondersteuning zou de herbestemming van monumenten minder snel of niet tot stand zijn gekomen. Voorbeelden van zijn bijdrage betreffen onder meer het helpen bij het verkrijgen van een subsidie en het aanvragen van een vergunning voor herbestemming of het onderhandelen met een gemeente om in een (nieuw) bestemmingsplan rekening te houden met de (herbestemming van) het monument.

*3. Voldoet het instrument Loods met het oog op het behalen van beleidsresultaten en -doelen nog steeds voor de opgave herbestemming in Noord-Holland? Of is een ander soort instrument wellicht beter?*⁷

Wij concluderen dat het instrument Loods met het oog op het behalen van beleidsresultaten en -doelen voor de opgave herbestemming – ondanks enkele zwakheden – voldoet.

Het instrument heeft als sterktes dat de vraag van initiatiefnemers zijn inzet stuurt, dat de Loods onafhankelijk is, dat de Loods kennis en ervaring meebrengt en dat zijn taken duidelijk afgebakend zijn. Het instrument kent ook zwaktes, namelijk dat het kwetsbaar is (één persoon oefent dit instrument uit), dat het door externe aanbesteding minder goed aangesloten is op de interne provinciale organisatie en dat het nog onvoldoende bekendheid is bij de doelgroep en andere betrokkenen, o.a. erfgoedambtenaren bij gemeenten.

Er bestaan verschillende varianten wat betreft de toekomst van het instrument Loods: (1) Externe inhuur door de provincie (huidig model); (2) Integratie in de provinciale organisatie; (3) Integratie in het Steunpunt Monumenten en Archeologie; (4) Het instrument en bijbehorende taken schrappen; en (5) Alternatief instrument inrichten. Elke variant heeft voor- en nadelen. Een voortzetting van de huidige constructie geniet de meeste steun bij initiatiefnemers en de provincie waarbij wel aandacht moet bestaan voor de (te) sterke persoonsafhankelijke invulling van de taken.

Uit onze gesprekken met zowel initiatiefnemers, gemeenten als de provincie blijkt dat er een sterke voorkeur bestaat voor het huidige model (externe inhuur door de provincie). Er wordt in het veld en bij de provincie waarde gehecht aan een onafhankelijke rol waarin weliswaar het belang van de provincie mag doorklinken. Dat laatste geeft ook meer gewicht aan de herbestemming. Punt van aandacht blijft wel dat zolang het instrument Loods door één persoon wordt uitgeoefend de kwaliteit en impact persoonsgebonden blijven. De instandhouding van het huidige model vraagt met het oog op continuïteit om een goede overdracht tussen de oude en de nieuwe Loods.

⁷ Zie voetnoot 3.

2.2.2 Aanbevelingen

1. Breng de herbestemmingsopgave van monumenten niet als woonhuis gebouwd zowel kwantitatief (omvang van het huidig en met leegstand bedreigd incourant erfgoed) als kwalitatief (het type erfgoed, de ligging, kans van slagen en potentiële mogelijkheden) beter in kaart.
2. Vergroot de bekendheid van de Loods onder de doelgroep van monumenteigenaren, initiatiefnemers en gemeenten, maar ook bij eigen 'ambassadeurs' als collega's en de gedeputeerde.
3. Continueer het instrument Loods in de vorm van externe inhuur.
4. Maak de uitoefening van het instrument Loods minder afhankelijk van één persoon. Verken eventueel de mogelijkheid om bij gelijkblijvend budget twee deeltijdfuncties te creëren en dat in combinatie met een sterke selectie van monumenten en/of initiatiefnemers die gesteund gaan worden door één van de Loodsen (oftewel een selectief portfoliomanagement). De inrichting van de deeltijdfuncties kan op basis van capaciteit, expertise of selectie in het projectenportfolio.
5. Bevorder een goede overdracht tussen de oude en de nieuwe Loods(en).

3 Steunpunt Monumenten en Archeologie

In dit hoofdstuk presenteren wij onze evaluatiebevindingen over het Steunpunt Monumenten en Archeologie. Eerst volgt een beschrijving van het Steunpunt in vogelvlucht (paragraaf 3.1). Vervolgens worden de bekendheid en het bereik van het Steunpunt beschreven (paragraaf 3.2) en de effectiviteit van en uitvoering van (extra) taken door het Steunpunt (paragraaf 3.3). De organisatie van het Steunpunt wordt beschreven in paragraaf 3.4. We sluiten dit hoofdstuk af met de score op de vier KPI's (paragraaf 3.5). De belangrijkste informatiebronnen voor onze bevindingen zijn documenten, interviewverslagen⁸ en de resultaten van de online enquête onder medewerkers van gemeenten in Noord-Holland.

3.1 Het Steunpunt in vogelvlucht

In het Bestuursakkoord Rijk-provincies 2008-2011 is destijds afgesproken om de steunfunctie monumentenzorg en archeologie te decentraliseren van het rijk naar de provincies. Daardoor zijn er in alle provincies steunpunten voor monumenten en archeologie ingericht, ook in Noord-Holland.

Het doel van het Steunpunt Monumenten en Archeologie is om gemeenten te ondersteunen bij de uitvoering van hun wettelijke taken op het gebied van monumentenzorg en archeologie.⁹ Ook beoogt zij de provincie te ondersteunen bij het uitvoeren en realiseren van beleid op het vlak van erfgoed. Onder dat laatste vallen bijvoorbeeld het delen van kennis over monumenten (breder dan alleen gemeenten), het coördineren van bovenregionale samenwerking en het ondersteunen van de ontwikkeling van de waarderingskaart van Noord-Hollandse stolpen.

De basistaken van het Steunpunt omvatten¹⁰:

1. Een aanspreekpunt zijn voor ondersteuning van gemeenten;
2. Een platform zijn voor afstemming van partijen in de regio;
3. Deskundigheidsbevordering van gemeenten op het gebied van wet- en regelgeving monumenten en archeologie in de uitvoeringspraktijk.

Het Steunpunt voert deze basistaken uit via verschillende activiteiten. Deze activiteiten bevatten minimaal een kennis en vraagbaak zijn voor de gemeenten (zowel digitaal als fysiek), communicatie over ontwikkelingen en informatie aangaande het erfgoedlandschap en het onderhouden van het netwerk. Ter invulling van de kennis- en vraagbaakfunctie beschikt het Steunpunt over een (online) Loket waar ambtenaren en gemeenten contact mee

⁸ We hebben acht interviews gevoerd waarin het Steunpunt centraal stond. Vijf van deze interviews waren met gemeenten. De andere interviews waren met het Steunpunt (2x) en de provincie. In andere gesprekken stond het instrument Loods centraal, maar hebben we gesprekspartners daar ook gevraagd naar bekendheid van en ervaringen met het Steunpunt.

⁹ De Erfgoedwet (artikelen 3.16 en 3.17) stelt gemeenten (en provincies) verantwoordelijk voor het beheer en behoud van cultureel erfgoed gelegen binnen de desbetreffende gemeente (provincie), dat van bijzonder belang is voor die gemeente (provincie) vanwege de cultuurhistorische of wetenschappelijke betekenis.

¹⁰ Basistaken en extra taken Steunpunt Monumenten en Archeologie (intern document provincie Noord-Holland).

kunnen opnemen voor vragen. Ten tweede ondersteunt het Steunpunt nieuwe en niet-erfgoedambtenaren met basismodules. En als laatste bevat het Steunpunt een erfgoedteam.

Ter invulling van de communicatie beheert het Steunpunt een website voor informatie en berichten over relevante thema's en praktische informatie voor gemeenten. Deze website bevat ook een online kennisbank waar het Steunpunt relevante publicaties, handreikingen en kennisdocumenten plaatst. Verder verspreidt het Steunpunt vier keer per jaar een nieuwsbrief met relevante actualiteiten, erfgoedverhalen en (beleids)documenten en heeft zij als taak om informatie en ontwikkelingen actief te delen.

Het Steunpunt is verantwoordelijk voor het opzetten en het onderhouden van het netwerk voor nieuwe erfgoedambtenaren. Er worden bijeenkomsten en informatie voor bestuurs- en raadsleden georganiseerd en netwerkbijeenkomsten voor het provincie en het Rijk. Een onderdeel van het netwerk opzetten en onderhouden zijn kennis- en netwerkbijeenkomsten waarbij ambtenaren kennis kunnen ophalen over relevante onderwerpen en ook elkaar kunnen spreken en bevragen.

Het Steunpunt geeft mede uitvoering aan de provinciale opgave 'transformatie van het cultuurlandschap' en wordt door de provincie ingezet als instrument om de provinciale functie als regelaar te vervullen. In deze rol ondersteunt het Steunpunt gemeenten omtrent het behouden en versterken van de kwaliteit van het landschap en de cultuurhistorie van de provincie. Deze ondersteuning beoogt onder andere gemeenten te helpen bij gebiedsgerichte ruimtelijke ontwikkelingen in relatie tot het gebouwde, groene en archeologische erfgoed. Verder wil het Steunpunt gemeenten ondersteunen in aanloop naar en bij de uitvoering van de Omgevingswet. Het Steunpunt beoogt ook een kennisbank te zijn vanuit de provincie op het gebied van erfgoed voor gemeenten.¹¹ Deze opgave wordt onder andere via het Steunpunt uitgevoerd door de zogeheten extra taken:¹²

1. Ontwikkeling en profilering van het Steunpunt
1. Transformatie cultuurlandschap
2. Erfgoed in de Omgevingswet
3. Kennis en netwerk
4. Communicatie

Onder deze extra taken vallen o.a. beide tijdschriften/glossies de Ode en Schatrijk, het opstellen van verschillende handreikingen, het organiseren van kennisbijeenkomsten en expertmeetings en verdiepende casestudies.

Gemeenten zijn de primaire doelgroep van het Steunpunt waarbij deelname van andere organisaties niet uitgesloten is. Andere organisaties in het erfgoedveld, bijvoorbeeld professionele organisaties voor monumentenbehoud (POM's) en erfgoedverenigingen, gebruiken bijvoorbeeld ook producten en diensten van het Steunpunt zoals bijeenkomsten. Deze organisaties kunnen als verrijking dienen in een bijeenkomst door de kennis die zij inbrengen en in sommige gevallen worden zij ook uitgenodigd als experts om hun kennis te delen.

¹¹ Beleidskader erfgoed en cultuur 2022

¹² Basistaken en extra taken Steunpunt Monumenten en Archeologie (intern document provincie Noord-Holland).

Het Steunpunt wordt uitgevoerd door twee partijen: MOOI Noord-Holland en NMF Erfgoedadvies. Zij hebben taken onderling verdeeld. MOOI Noord-Holland houdt zich voornamelijk bezig met monumenten. NMF Erfgoedadvies richt zich op archeologie.^{13 14}

Hieronder staat een overzicht van de subsidie voor de verschillende taken van het Steunpunt (onderverdeeld tussen MOOI Noord-Holland en NMF).^{15 16} Dit overzicht laat zien dat voor alle vier thema's binnen het Steunpunt ongeveer evenveel financiële middelen beschikbaar zijn. De focus per uitvoerende organisatie is ook terug te zien in de subsidiebeschikking, waarbij MOOI Noord-Holland budget krijgt voor gebouwd erfgoed en NMF Erfgoedadvies voor archeologie. Deze subsidies worden toegekend aan de hand van het activiteitenplan dat elk jaar gezamenlijk wordt opgesteld door de uitvoerende organisaties. Hierin worden bovengenoemde activiteiten ook verder toegelicht.¹⁷

Tabel 1. Subsidies aan het Steunpunt Monumenten en Archeologie (€, 2021)

Activiteitenplan 2021 Steunpunt Monumenten & Archeologie	Subsidie PNH voor MOOI Noord- Holland	Subsidie PNH voor NMF Erfgoedadvies	Totale Subsidie PNH
Basistaken (o.a. Loket)	88.866	69.094	157.960
Ontwikkeling en profilering	21.020	15.180	36.200
Cultuurlandschap	54.250	11.025	65.275
Erfgoed in omgevingswet	47.000	17.555	64.555
Gebouwd Erfgoed	68.000	-	68.000
Archeologie	-	68.010	68.010
Totaal	279.136	180.864	460.000

Het Steunpunt rapporteert over de uitvoering van haar activiteiten in jaarverslagen.¹⁸

3.2 Bekendheid en bereik van het Steunpunt

Deze paragraaf beantwoordt de vraag hoeveel Noord-Hollandse gemeenten bekend zijn met het Steunpunt en hoeveel gemeenten worden bereikt met haar ondersteuning. Daarnaast bespreken we welke gemeenten wel en niet worden bereikt en ook waarom. Verder zal er worden gekeken of er specifieke verschillen zijn tussen de gemeenten die wel en niet worden bereikt door het Steunpunt.

¹³ Rapport Deebevaluatie Cultuurbeleid 2017-2020 Provincie Noord-Holland.

¹⁴ Subsidieaanvraag activiteitenplan 2021 van beide organisaties (MOOI Noord-Holland en NMF).

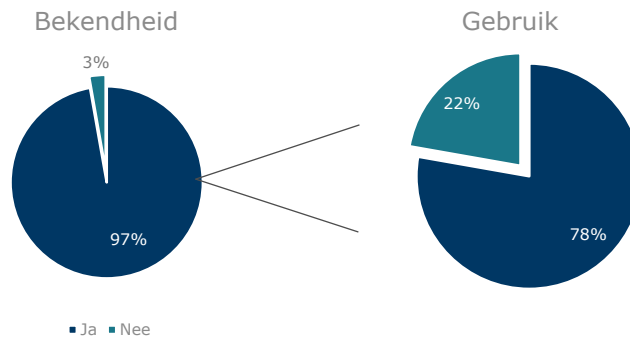
¹⁵ Subsidieverlening Steunpunt Monumenten & Archeologie 2021 MOOI Noord-Holland.

¹⁶ Subsidieverlening Steunpunt Monumenten & Archeologie 2021 NMF.

¹⁷ Subsidieaanvraag activiteitenplan 2021 van beide organisaties (MOOI Noord-Holland en NMF).

¹⁸ Deze jaarverslagen (2022, 2021 en 2020) bevatten informatie over activiteiten van het Steunpunt (bijv. aantallen bijeenkomsten, aantallen deelnemers en aantallen bezoekers van de website). De jaarverslagen zijn vaak als bijlage toegevoegd bij de subsidieverantwoording van beide organisaties.

Bekendheid en gebruik Steunpunt

Figuur 2. Percentage respondent van de vragenlijst bekend met het Steunpunt en percentage respondenten dat in de afgelopen drie jaar gebruik heeft gemaakt van het Steunpunt.

In het onderzoek zijn ambtenaren die erfgoed in hun portefeuille hebben uit alle gemeenten van de provincie Noord-Holland uitgenodigd om deel te nemen aan de enquête. Uit de 37 ingevulde vragenlijsten kwam één respondent naar voren die aangaf niet bekend te zijn met het Steunpunt (3%). Dit betrof een respondent uit een van de grotere gemeenten. Van de overgebleven groep van 36 gaven acht respondenten aan geen gebruik te hebben gemaakt van het Steunpunt in de afgelopen drie jaar (22%). Deze groep betrof een aantal respondenten uit dezelfde grotere gemeente maar ook een aantal respondenten uit kleinere gemeenten. De gegeven redenen voor het niet gebruik maken van het Steunpunt varieerden van zelf de kennis in huis hebben, eigen werkzaamheden die niet vroegen om ondersteuning en dat respondenten andere werkzaamheden zijn gaan verrichten. De overgebleven groep (n=28) heeft aangegeven wel in de afgelopen drie jaar gebruik gemaakt te hebben van het Steunpunt.

Van de 44 Noord-Hollandse gemeenten hebben 33 gemeenten de vragenlijst ingevuld. Hierin tellen we ook gemeenten mee waarvan één respondent namens meer samenwerkende gemeenten de vragenlijst heeft ingevuld, bijvoorbeeld namens de gemeenten Bergen, Uitgeest, Castricum en Heiloo (samen onder de werkorganisatie BUCH). Van deze 33 gemeenten hebben op basis van de enquête 30 gemeenten (van alle 44 Noord-Hollandse gemeenten) diensten van het Steunpunt gebruikt (68%). Dit aandeel ligt waarschijnlijk nog iets hoger, omdat binnen de non-respons mogelijk enkele gemeenten vallen die het Steunpunt ook hebben gebruikt. Dit betekent dat minimaal 30 van 44 Noord-Hollandse gemeenten (>68%) gebruik hebben gemaakt van het Steunpunt. Het Steunpunt heeft dus een goed bereik in de provincie.

Zichtbaarheid van het Steunpunt

De geïnterviewde gemeenteambtenaren beoordelen de zichtbaarheid van het Steunpunt wisselend. Een deel van hen geeft aan dat de zichtbaarheid van het Steunpunt is verbeterd in de afgelopen jaren, terwijl andere ambtenaren aangeven dat er nog wel ruimte is voor verbetering op het gebied van profilering. Meer zichtbaarheid zou ook kunnen leiden tot meer gebruik van de ondersteuning van het Steunpunt door gemeenten volgens een van de gemeenteambtenaren. Ondanks dat het Steunpunt zich de afgelopen jaren heeft ontwikkeld op het gebied van profilering¹⁹, is hier mogelijk dus wel winst op te behalen. Het eigen netwerk van beide organisaties achter het Steunpunt (MOOI Noord-Holland en NMF) zorgt

¹⁹ Het Steunpunt is door de provincie gevraagd in de extra taken om zich meer te profileren (zie paragraaf 3.1).

er volgens zowel binnen als buiten het Steunpunt voor dat deze medewerkers veel ambtenaren spreken in het veld waardoor ze ook makkelijk contact leggen met veel verschillende gemeenten.

Bereik van het Steunpunt

Alle gemeentelijke ambtenaren in de interviews geven aan betrokken te zijn bij en gebruik te maken van het Steunpunt. De frequentie van gebruik wisselt tussen deze ambtenaren. Sommigen zetten het Steunpunt regelmatig of veelvuldig in terwijl anderen aangeven dat zij nog meer gebruik zouden kunnen maken van het Steunpunt dan ze op dit moment doen. Ook hebben deze ambtenaren de indruk dat hoewel het Steunpunt contact heeft met veel verschillende gemeenten, niet alle gemeenten gebruik maken van de ondersteuning. Het Steunpunt zelf geeft aan dat er een vaste groep aan ambtenaren is die zij ondersteunt, en dat er tussen deze groep ambtenaren en het Steunpunt regelmatig en laagdrempelig contact is.²⁰

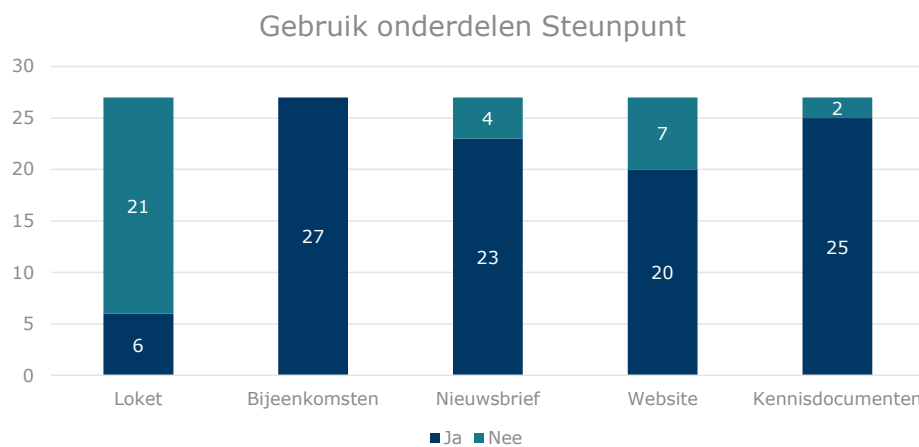
De interviews bevestigen dat de doelgroep gemeentelijke erfgoedambtenaren wordt bereikt door het Steunpunt. Verder geven de ambtenaren in de interviews aan dat soms ook niet-erfgoedambtenaren worden bereikt door het Steunpunt, maar dat is vooral via hun eigen acties door hun collega's mee te nemen naar relevante bijeenkomsten. Doordat dit dus actie vereist vanuit de erfgoedambtenaar zelf, oordeelt niet iedere geïnterviewde ambtenaar dat deze doelgroep wordt bereikt.

Het Steunpunt organiseert gerichte bijeenkomsten voor niet-erfgoedambtenaren om de basiskennis over erfgoed ook bij deze ambtenaren te vergroten, maar deze gerichte bijeenkomsten lijken nog niet zo te worden herkend door de erfgoedambtenaren die zijn gesproken in de interviews. Verder ziet het Steunpunt zelf dat ambtenaren van buiten de provincie ook aanwezig zijn bij hun bijeenkomsten, hoewel dit niet hun doelgroep is en (bijna) iedere provincie een eigen versie heeft van het Steunpunt. Door de open uitnodiging van bijeenkomsten kunnen deze ambtenaren aansluiten bij de bijeenkomsten, maar het Steunpunt heeft geen indicatie gegeven dat dit leidt tot uitsluiting van erfgoedambtenaren uit Noord-Holland. Raadsleden en wethouders wil het Steunpunt ook enigszins bereiken om deze groep basiskennis mee te geven over erfgoed. Hiertoe hebben ze bijvoorbeeld een podcast specifiek voor raadsleden gemaakt om ook deze doelgroep op een passende manier proberen te bereiken.

Uit de enquête blijkt dat 78% van de respondenten (27 van de 36) gebruik heeft gemaakt van het Steunpunt in de afgelopen drie jaar (zie Figuur 2). Deze groep respondenten is gevraagd van welk onderdeel van het Steunpunt ze gebruik maken (loket, bijeenkomsten, nieuwsbrief, website en kennisdocumenten). Daaruit blijkt dat het merendeel van de respondenten zegt geen gebruik te maken van het Loket (79%). Een mogelijke verklaring vanuit de onderzoekers (ondersteund door informatie uit de interviews) voor een lager gebruik van het Loket is dat goed ingevoerde gemeenteambtenaren rechtstreeks contact opnemen met voor hun bekende medewerkers van Steunpunt. Dit heeft mogelijk geleid dat men dit contact niet direct associeert met gebruik van het (online) Loket. Ondanks dit

²⁰ De jaarverslagen van het Steunpunt van 2022, 2021 en 2020 presenteren een aantal cijfers omtrent bezoekersaantallen van verschillende activiteiten. In 2021 en 2020 behandelde het loket elk jaar ongeveer 100 vragen. Er is voor alle jaren een grote spreiding van personen aanwezig bij verschillende bijeenkomsten. Bij een hele specifieke bijeenkomst kan dat 8 personen zijn, terwijl bij algemene webinars of masterclasses 100 personen aanwezig zijn. Een specifieke sessie voor raadsleden in 2020 wordt zelfs 497 keer bekeken. De website wordt in 2021 door 5.628 personen bezocht en heeft in 2022 37.548 unieke paginaweergaven. De nieuwsbrieven worden verspreid in 2021 naar 224 abonnees en in 2022 naar 420 abonnees. Deze cijfers geven enig inzicht in het bereik van het Steunpunt.

resultaat worden er gemiddeld 100 vragen gesteld aan het Lokaal per jaar.²⁰ De overige onderdelen (bijeenkomsten, nieuwsbrief, website en kennisdocumenten) worden wel door het merendeel van de respondenten gebruikt (zie Figuur 3.)

Figuur 3 Figuur 3. Overzicht van gebruik van verschillende onderdelen van het Steunpunt als aangegeven door respondenten van de vragenlijst (absolute aantallen).

Verschillen in bereik tussen gemeenten

De geïnterviewde gemeentelijke ambtenaren geven aan dat hoewel grote en kleine gemeenten lijken te worden bereikt, zij de indruk hebben dat kleine gemeenten waarschijnlijk meer gebruik maken van het Steunpunt dan de grote gemeenten. Grotere gemeenten (met veel erfgoed) hebben mogelijk voldoende erfgoedkennis in eigen huis of beschikken over grotere budgetten om erfgoedkennis in te huren. Het Steunpunt bevestigt dat grotere gemeenten mogelijk ook minder baat hebben bij de netwerkondersteuning, maar dat ook grote gemeenten we de ondersteuning op het gebied van kennis, zoals de nieuwe Omgevingswet, kunnen gebruiken.

Een specifiek verschil in bereik is de ondersteuning op het gebied van archeologie in West-Friesland. In dat gebied is Archeologie West-Friesland actief. Dat is de intergemeentelijke organisatie voor archeologie in de gemeenten Drechterland, Enkhuizen, Hoorn, Koggenland, Medemblik, Opmeer, Schagen, Stede Broec en Texel. Daardoor maken deze gemeenten minder tot geen gebruik van de ondersteuning vanuit het Steunpunt op het gebied van archeologie. De respondenten uit het gebied waar Archeologie West-Friesland actief is maken niet meer of minder gebruik van de onderdelen van het Steunpunt als gepresenteerd in Figuur 3 dan de gehele groep respondenten.

3.3 Effectiviteit en uitvoering (extra) taken van het Steunpunt

Het Steunpunt streeft naar verschillende doelstellingen en voert daartoe – zoals eerder genoemd – verschillende taken uit. Ten eerste is zij een aanspreekpunt voor de ondersteuning van gemeenten in Noord-Holland bij de ontwikkeling en uitvoering van hun erfgoedbeleid en beoogt een platform te zijn voor afstemming van partijen in de regio. Verder richt zij zich op deskundigheidsbevordering van (medewerkers van) gemeenten op het gebied van wet- en regelgeving monumenten en archeologie in de uitvoeringspraktijk. In deze paragraaf beantwoorden wij de vraag rondom de effectiviteit van het Steunpunt door te kijken of zij er in slaagt om bovengenoemde doelstellingen te bereiken, hoe tevreden de doelgroep is over de diensten van het Steunpunt en de uitvoering van de extra taken.

3.3.1 Effectiviteit van het Steunpunt

Aanspreekpunt voor gemeenten

De geïnterviewde gemeenteambtenaren zijn over het algemeen tevreden over de rol van het Steunpunt als aanspreekpunt voor gemeenten (hoewel niet elke gemeente er even intensief gebruik van maakt zoals bleek in paragraaf 3.2; dit neemt af naarmate gemeenten groter zijn of wanneer een erfgoedmedewerker zelf voldoende kennis en ervaring in het domein heeft opgebouwd). Soms wordt wel getwijfeld aan de zichtbaarheid van deze rol (en dan doelt men vooral op de loketfunctie; zie verderop). Het Steunpunt wordt over het algemeen als makkelijk en laagdrempelig benaderbaar beschouwd.

Platform voor afstemming van partijen in de regio

Ook over deze functie wordt door gesproken gemeenteambtenaren positief geoordeeld. Zo stelt één van de gesproken gemeenteambtenaren dat themabijeenkomsten van het Steunpunt die gericht zijn op specifieke oplossingen het makkelijk maken om in contact te komen met andere partijen in de regio die vergelijkbare vraagstukken kennen. Die andere partijen betreffen voornamelijk gemeenteambtenaren erfgoed uit andere gemeenten. Deze regionale netwerkfunctie voor gemeenten onderling wordt in meerdere interviews bevestigd en gesteund. Dit past ook in de taakstelling en doelgroep van het Steunpunt.

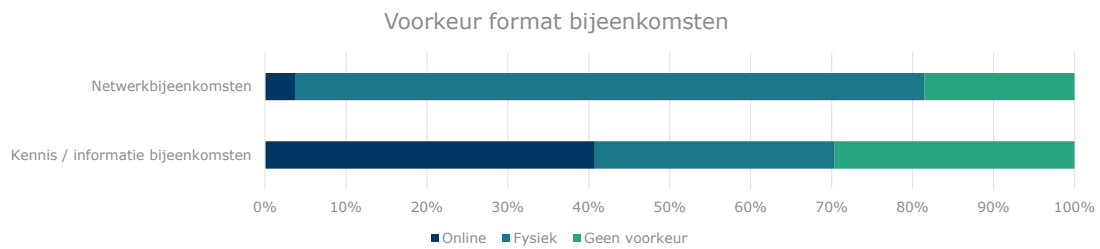
Het Steunpunt is volgens enkele gesprekspartners (gemeenteambtenaren en de provincie) geen platform voor de bredere erfgoedwereld zoals vrijwilligersorganisaties en professionele organisaties voor monumentenbehoud.

Hieraan wordt – zeker ten aanzien van vrijwilligers – wel aandacht gegeven door het Steunpunt, maar dat beperkt zich tot ondersteuning van gemeenten bij vraagstukken over betrekken van erfgoedvrijwilligers (aldus het Steunpunt). Een deel van de geïnterviewde gemeenteambtenaren zegt dat deze vrijwilligersorganisaties veel kennis hebben over monumenten en daarom willen zij ze graag betrekken bij hun werk.

Tegelijk stellen wij in navolging van de provincie vast dat de erfgoedorganisaties, anders dan gemeenten, niet tot de directe doelgroep van het Steunpunt behoren en dat daarvoor dus ook geen specifieke middelen of activiteiten voor zijn bestemd.

Vanwege de pandemie hebben veel themabijeenkomsten online plaatsgevonden. Dit beperkte de netwerkmogelijkheden drastisch. Ook nu vinden veel bijeenkomsten nog online plaats. Er zou volgens enkele gesprekspartners een goede balans tussen onlinebijeenkomsten en bijeenkomsten op (inspirerende) locaties gevonden moeten worden.

Uit de enquête blijkt een duidelijke voorkeur voor het houden van fysieke bijeenkomsten wanneer het een netwerkbijeenkomst betreft (78% voorkeur fysiek, 4% voorkeur online, 19% geen voorkeur) (zie Figuur 4). Voor de kennis- en informatiebijeenkomsten wordt daarentegen een lichte voorkeur gegeven aan online bijeenkomsten boven fysieke bijeenkomsten (41% online, 30% fysiek, 30% geen voorkeur).

Figuur 4. Voorkeur aangegeven door de enquêterespondenten over het format van bijeenkomsten (online, fysiek, geen voorkeur) per type bijeenkomst (netwerkbijeenkomst of kennis-/informatiebijeenkomst).

Deskundigheidsbevordering

Het Steunpunt slaagt er volgens de meeste gesprekspartners goed in om de deskundigheid bij gemeenteambtenaren te bevorderen. Het Steunpunt heeft zich – volgens een enkeling – ontwikkeld tot een kennisinstituut op het vlak van beleid en wet- en regelgeving ten aanzien van monumenten en archeologie. Dat maakt het Steunpunt van belang voor kleinere gemeenten waar vaak geen voltijds erfgoedmedewerker beschikbaar is of waar een medewerker erfgoed ‘erbij doet’.

De kennis over de toepassing van beleid en wetgeving wordt door enkelen wel als mager beschouwd waardoor het voor een gemeentemedewerker toch nog tijd kan kosten om een advies of een handleiding (van het Steunpunt) om te zetten in de praktijk. De website, het loket en de bijeenkomsten van het Steunpunt zijn belangrijke bronnen voor gemeenten om kennis te verzamelen.

Gesprekspartners geven aan dat het Steunpunt zou kunnen voorzien in kennis over specifieke onderwerpen, bijvoorbeeld over de Omgevingswet (en die behoefte bestaat bij gemeenten van klein tot groot). Dit laatste gebeurt overigens al door het Steunpunt. Sommige gesprekspartners zien dat het Steunpunt haar aandachtsgebied verbreedt van klassieke monumentenzorg naar bijvoorbeeld verduurzaming en ruimtelijke ontwikkelingen (past ook bij de opdracht van de provincie om vanuit cultuurhistorische waarden sturing te geven aan ruimtelijke ontwikkelingen en bij de ambitie van het Steunpunt om vraaggericht te gaan werken).

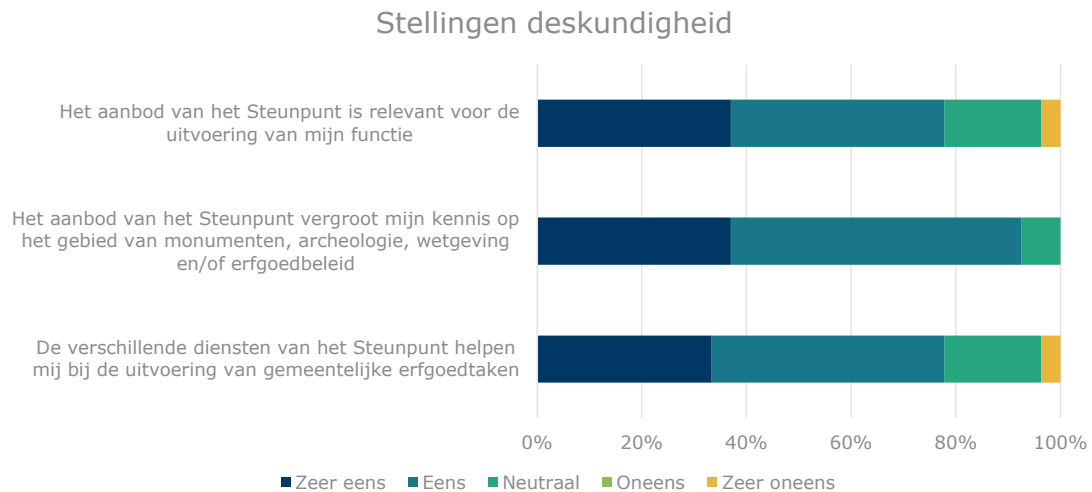
Enkele gesprekspartners vinden dat het Steunpunt nog actiever zou kunnen inventariseren over welke onderwerpen gemeenten bijgespijkerd willen worden. Dit lijkt nu nog te veel gestuurd door de expertise waarover de medewerkers van het Steunpunt zelf beschikken. Deze meer vraaggerichte werkwijze is al sterker geworden bij het Steunpunt (zie paragraaf 3.2), mede door aansturing hierop vanuit de provincie. Dit komt doordat het Steunpunt haar doelgroep beter heeft leren kennen en ook laagdrempelig contact heeft met de vaste groep aan gemeentelijke ambtenaren die ze ondersteunen.

Deze uitkomsten worden ondersteund door de respondenten van de enquête. De respondenten werden gevraagd om aan te geven of ze het eens waren met de volgende stellingen:

- De verschillende diensten van het Steunpunt helpen mij bij de uitvoering van gemeentelijke erfgoedtaken;
- Het aanbod van het Steunpunt vergroot mijn kennis op het gebied van monumenten, archeologie, wetgeving en/of erfgoedbeleid;
- Het aanbod van het Steunpunt is relevant voor de uitvoering van mijn functie.

Uit de resultaten van de enquête blijkt dat meer dan driekwart van de respondenten (n=21) het zeer eens of eens is met de stellingen dat het Steunpunt hun helpt in het uitvoeren van

hun taken en het Steunpunt relevant is voor hun functie (zie Figuur 5). Daarnaast zijn 25 van de 27 respondenten het zeer eens of eens met de stelling dat het Steunpunt hun kennis vergroot op het gebied van monumenten, archeologie, wetgeving en/of erfgoedbeleid. De overige twee respondenten waren neutraal.

Figuur 5. Resultaten uit de enquête over de ondersteuning en relevantie van het Steunpunt.

Over de deskundigheidsbevordering over archeologie in de uitvoeringspraktijk wordt verschillend gedacht door gesprekspartners. Dat heeft verschillende redenen. Ten eerste maken enkele gemeenten gebruik van Archeologie West-Friesland (zie paragraaf 3.2), waardoor deze gemeenten minder gebruik maken van de ondersteuning vanuit het Steunpunt op het gebied van archeologie. Ten tweede maken niet alle gesprekspartners gebruik van de kennis op het vlak van archeologie. Het beeld uit de gesprekken is dat soms juist kleinere gemeenten minder gebruik maken van het Steunpunt op dit gebied. Mogelijk hebben kleinere gemeenten beperkte tijd voor en kennis van archeologie domein waardoor zij ervoor kiezen een externe partij in te huren. Dat maakt een beoordeling van de effectiviteit van het Steunpunt voor hen niet goed mogelijk.

Additionaliteit van het Steunpunt

In de enquête is aan respondenten gevraagd of de ondersteuning van het Steunpunt voor de eigen gemeente tot een resultaat heeft geleid dat er anders niet geweest zou zijn. Hieruit kwam een wisselend beeld (Ja: 41%, 11 respondenten; Nee: 29,5%, acht respondenten; Anders: 29,5%, acht respondenten).

Kijkend naar de motivatie die door de respondenten werd gegeven bij het antwoord zien we dat de respondenten die "ja" hebben geantwoord vonden dat het Steunpunt helpt met kennis van processen en procedures, bijv. het opstellen van een kerkenvisie en het aanwijzen van monumenten. Het Steunpunt helpt ook bij (het verbeteren van) gemeentelijk beleid.

De respondenten die "nee" hebben geantwoord motiveerden dit antwoord met dat het Steunpunt geholpen heeft als er intern te weinig capaciteit was, maar dat deze ondersteuning niet noodzakelijk tot een ander resultaat heeft geleid dan als de ambtenaar het werk zelf had voltooid. Een enkele respondent benoemde wel dat ondanks dat het resultaat niet anders was, de ondersteuning van het Steunpunt wel voor een betere kwaliteit van het werk heeft gezorgd. Daarnaast werd genoemd dat de situatie nog niet is voorgevallen of dat er intern genoeg kennis aanwezig was. Een enkele respondent vond de antwoorden van het Steunpunt niet concreet genoeg om impact te hebben.

De respondenten die hebben geantwoord met “anders” gaven aan dat het Steunpunt een fijne terugvaloptie was en de impact van het Steunpunt meer indirect en een klein deel van het geheel was. Een enkele respondent benoemde dat de ondersteuning nog bezig was waardoor nog geen oordeel geveld kon worden en één gaf aan dat ondersteuning nog niet nodig was.

3.3.2 Tevredenheid over de dienstverlening van het Steunpunt

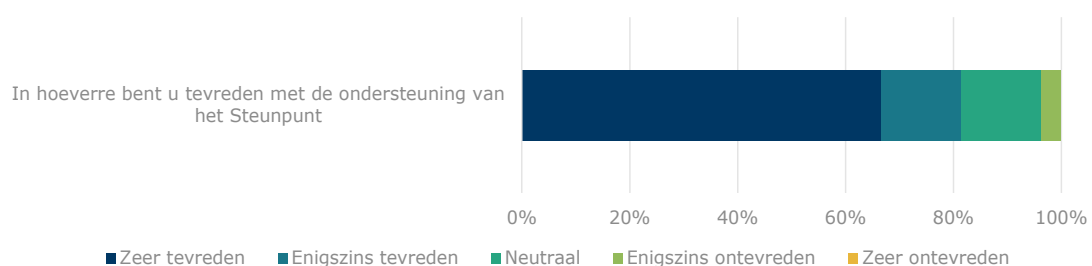
Om haar doelstellingen te realiseren en om taken uit te voeren, biedt het Steunpunt een pakket van producten en diensten, namelijk een loket, thema- en netwerkbijeenkomsten, een nieuwsbrief, een website en kennisdocumenten. In haar jaarverslagen stelt het Steunpunt dat het informeren en inspireren van ambtenaren, raadsleden, wethouders en andere belangstellenden via de website en sociale media één van haar doelstellingen is. Dat is een reden dat het Steunpunt veel investeert in communicatie (en enkele gesprekspartners vinden dat er tegenwoordig zelfs te veel aandacht naar communicatie gaat).

De respondenten van de enquête geven het Steunpunt voor het totaal aan diensten / aanbod van diensten van het Steunpunt een gemiddeld rapportcijfer van 7,9 (dit rapportcijfer is een operationalisering van KPI3 uit paragraaf 1.2). Daarnaast wordt de deskundigheid van de medewerkers van het Steunpunt gemiddeld beoordeeld met een 8,2 als rapportcijfer (dit cijfer is een operationalisering van KPI4 uit paragraaf 1.2).

Uit de enquête blijkt dat 81% (n=22 van 27) van de respondenten zeer of enigszins tevreden is met de ondersteuning van het Steunpunt (zie Figuur 6). De respondenten zijn ook gevraagd hun mening te geven over de volgende stellingen:

- De verschillende diensten van het Steunpunt helpen mij bij de uitvoering van gemeentelijke erfgoedtaken;
- Het aanbod van het Steunpunt vergroot mijn kennis op het gebied van monumenten, archeologie, wetgeving en/of erfgoedbeleid;
- Het aanbod van het Steunpunt is relevant voor de uitvoering van mijn functie.

Gemiddeld waren 83% van de respondenten zeer tevreden/enigszins tevreden over de drie stellingen (zie Figuur 5 in paragraaf 3.3.1). Deze score geeft context aan de score op de tevredenheid over de ondersteuning van het Steunpunt en gebruiken wij als operationalisering van KPI2 (zie paragraaf 1.2).²¹

Figuur 6. Tevredenheid over de ondersteuning van het Steunpunt als beoordeeld door de respondenten van de enquête.

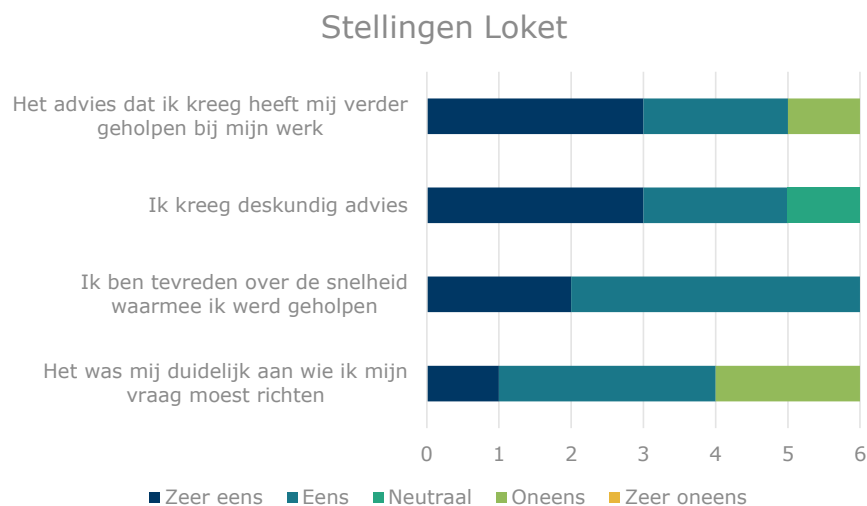
²¹ KPI2 refereert aan het aandeel van de bereikte gemeenten dat het Steunpunt als effectief ervaart. De tevredenheidsscore en de stellingen vormen een eerste operationalisering van deze KPI.

Loket

Via het Loket kunnen bezoekers vragen stellen aan één van de adviseurs van het Steunpunt op het gebied van archeologie, cultuurlandschap, monumenten en herbestemming en de Omgevingswet.²²

Over het Loket worden in de interviews niet heel veel ervaringen gedeeld (gesprekspartners delen meer over de bijeenkomsten; zie verderop). Het Loket is volgens een gesprekspartner een laagdrempelige en eenvoudige manier om snel in contact te treden met het Steunpunt. Op een vraag via het Loket werd door het Steunpunt snel gereageerd. Het Steunpunt geeft in het interview aan dat beide partijen (MOOI Noord-Holland en NMF Erfgoedadvies) het Loket bemensen en dat medewerkers gespecialiseerd zijn en verdeeld per onderwerp. Dat maakt het mogelijk om flexibel te reageren op vragen. Het gebruik van het Loket neemt af naarmate gemeenteambtenaren langer op het onderwerp zitten, het Steunpunt beter kennen en direct contact opnemen met adviseurs van het Steunpunt. Dit contact gaat dan niet via het online Loket op de website, maar vervult nog wel de (bredere) loketfunctie van het Steunpunt.

Zes van de 27 van de respondenten in de enquête (22%) geven aan gebruik te maken van het Loket (zie Figuur 3). Van deze kleine groep zijn vijf zeer tevreden over het Loket, terwijl één respondent enigszins ontevreden is over het Loket. De respondenten zijn in de enquête gevraagd om hun mening te geven over een aantal stellingen (zie Figuur 7). Hieruit blijkt dat alle respondenten tevreden zijn over de snelheid waarmee ze geholpen werden. Vijf van de zes respondenten zijn het zeer eens of eens met de stelling dat ze deskundig advies kregen, terwijl één respondent neutraal bleef. Zo ook vinden vijf van de zes respondenten dat het advies ze verder heeft geholpen, terwijl één respondent dit niet zo ervaart. Voor twee respondenten is het niet duidelijk aan wie ik mijn vragen moesten richten, voor de overige vier respondenten is dit wel duidelijk.

Figuur 7. Het oordeel van de respondenten (n=6) van de enquête over verschillende stellingen over het Loket.

²² Uit de jaarverslagen 2020 en 2021 van het Steunpunt blijkt dat er elk jaar ongeveer 100 vragen worden gesteld, en dat door een bredere groep dan alleen gemeenten. In 2022 werd het Stolpenloket gelanceerd; en dat ontving 40 vragen (jaarverslag 2022). Voor het gehele loket zijn er in 2022 geen aantallen. Ook medewerkers van de Erfgoedinspectie, provincie, Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed, particulieren en erfgoedvrijwilligers weten het loket te vinden.

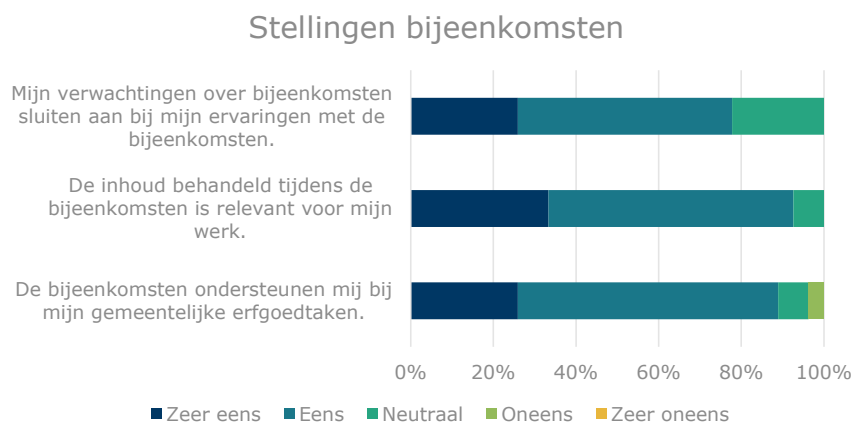
Een groot deel van de respondenten (n=21) geeft aan in de enquête geen gebruik te maken van het Loket. Het grootste deel van de groep (negen respondenten) geeft aan dat ze geen gebruik hadden gemaakt omdat het Loket benaderen niet relevant was voor hun werkzaamheden in de afgelopen drie jaar. Daarnaast wisten vier respondenten niet dat het Loket bestond. Drie respondenten lijkt het geen toegevoegde waarde te hebben om het Loket te bereiken en een enkele respondent wist niet hoe het Loket te bereiken was. Een aantal respondenten (zes) geeft aan om andere redenen geen gebruik te maken van het Loket, hier werd een aantal keer genoemd dat er direct contact opgenomen werd met medewerkers van het Steunpunt en daarmee dit niet (vanuit eigen ervaring) via het Loket gebeurde.

Bijeenkomsten

Het Steunpunt organiseert met regelmaat bijeenkomsten voor ambtenaren erfgoed en ruimtelijke ordening waarin onderwerpen ter sprake komen uit de dagelijkse praktijk. Het gaat om zowel netwerkbijeenkomsten als om expertmeetings. Het gaat op basis van de jaarverslagen van het Steunpunt (2022, 2021 & 2020) om zeker tientallen bijeenkomsten met honderden deelnemers in de afgelopen jaren over de meest uiteenlopende onderwerpen en voor verschillende doelgroepen (bijv. ook niet-erfgoed ambtenaren). Met deze bijeenkomsten draagt het Steunpunt ook bij aan het provinciaal doel om kennis over monumenten en archeologie actief te verspreiden.

De door ons geïnterviewde medewerkers van gemeenten reageren over het algemeen positief op deze bijeenkomsten. De organisatie, kwaliteit en de inhoud van deze bijeenkomsten worden positief beoordeeld. Het Steunpunt slaagt er volgens betrokkenen steeds beter in om de inhoud en de frequentie van de bijeenkomsten aan te laten sluiten bij de behoefte van de doelgroep (zo zijn er meer bijeenkomsten over de Omgevingswet en over duurzaamheid dan andere onderwerpen).

Alle respondenten van de enquête die hadden aangegeven gebruik gemaakt te hebben van het Steunpunt in de afgelopen drie jaar geven aan de bijeenkomsten te bezoeken (n=27). Driekwart van de enquêterespondenten geeft aan dat de verwachtingen over de bijeenkomsten aansluiten bij de ervaringen (zie Figuur 8). Daarnaast geeft 90% van de respondenten aan dat de inhoud behandeld in de bijeenkomsten relevant is voor hun werk en dat ze hiermee werden ondersteund in het uitvoeren van hun gemeentelijke erfgoedtaken.

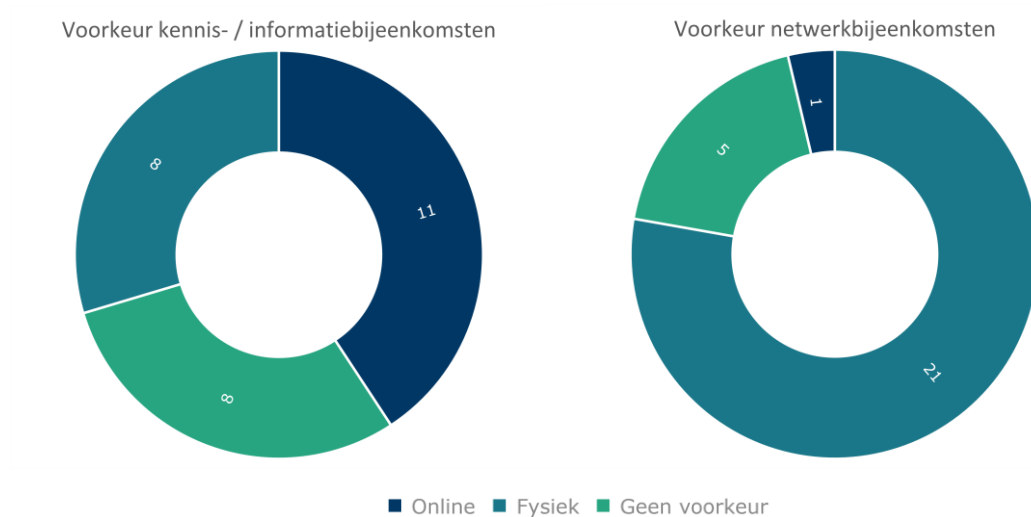
Figuur 8. Het oordeel van de respondenten (n=27) van de enquête over verschillende stellingen over de bijeenkomsten van het Steunpunt.

Tijdens de coronapandemie hebben veel bijeenkomsten van het Steunpunt online plaatsgevonden. Deze omslag heeft zich voortgezet waardoor het Steunpunt nu een deel van bijeenkomsten online houdt. Dat maakt de mogelijkheid om te netwerken minder (dat wordt gemist door sommigen). Onlinebijeenkomsten hebben als voordeel dat ze makkelijker bij te

wonen zijn (de opkomst is bij onlinebijeenkomsten wat hoger dan bij fysieke bijeenkomsten; dan participeren meer afgelegen gemeenten en zelfs andere provincies) en dat ze online teruggekeken kunnen worden, maar mogelijk volstaat een online verslag al om geïnformeerd te worden over de bijeenkomst, aldus een enkele geïnterviewde erfgoedambtenaar).

Sommige gemeenteambtenaren erfgoed nodigen andere collega's uit wanneer het onderwerp ook voor hen relevant kan zijn (en dat gebeurt wisselend). Een enkeling waardeert het niet-commerciële karakter van de bijeenkomsten (dat geldt voor andere bijeenkomsten die marktpartijen organiseren minder). De meeste gesprekspartners houden van de afwisseling: zowel op (een inspirerende) locatie als online.

In de enquête is gevraagd naar de voorkeur voor online of fysieke bijeenkomsten. Hieruit blijkt dat driekwart van de respondenten een voorkeur heeft voor een fysieke bijeenkomst als het een netwerkbijeenkomst betreft (19% geen voorkeur, 4% - één respondent - prefereert online) (zie Figuur 9). Deze voorkeur is minder sterk als het om een kennis- of informatiebijeenkomst gaat (30% prefereert fysiek, 41% online, 30% geen voorkeur).

Figuur 9. Voorkeuren voor fysieke of online bijeenkomsten als aangegeven door de respondenten van de enquête.

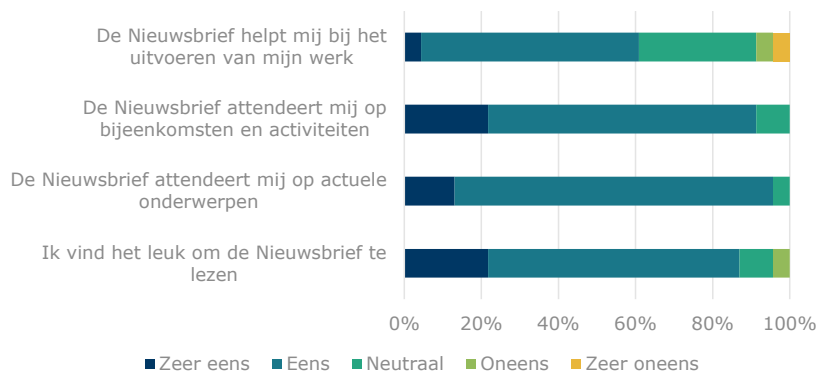
De verbindende netwerkfunctie van de bijeenkomsten wordt ook benadrukt. Zo geven 22 van de 27 respondenten aan dat de bijeenkomsten nuttige contacten met collega's van andere gemeenten opleveren; en 19 van de 27 respondenten geven aan dat ze door de bijeenkomsten ook nuttige contacten met organisaties actief op het gebied van cultureel erfgoed maken.

Nieuwsbrief

Het Steunpunt verstuurt elk kwartaal een Nieuwsbrief naar enkele honderden abonnees (bron: Jaarverslag 2021). Een enkele gesprekspartner pleit ervoor de frequentie van de Nieuwsbrief te verhogen naar eens per maand.

In de enquête geeft 85% (23 van 27) van de respondenten aan gebruik te maken van de nieuwsbrief. Van deze groep is 91% zeer tevreden of enigszins tevreden over de nieuwsbrief (9% is neutraal) (zie Figuur 10). Over de inhoud van de nieuwsbrief zijn de respondenten ook positief, 87% geeft aan het leuk te vinden om de nieuwsbrief te lezen. Meer dan 90% geeft aan dat de nieuwsbrief attendeert op bijeenkomsten, activiteiten en actuele onderwerpen. Of de nieuwsbrief helpt bij het uitvoeren van het werk is 60% het mee eens terwijl 22% hierover neutraal is en een tweetal respondent het hier niet mee eens is.

Stellingen nieuwsbrief

Figuur 10. Het oordeel van de respondenten (n=23) van de enquête over verschillende stellingen over de nieuwsbrief van het Steunpunt.

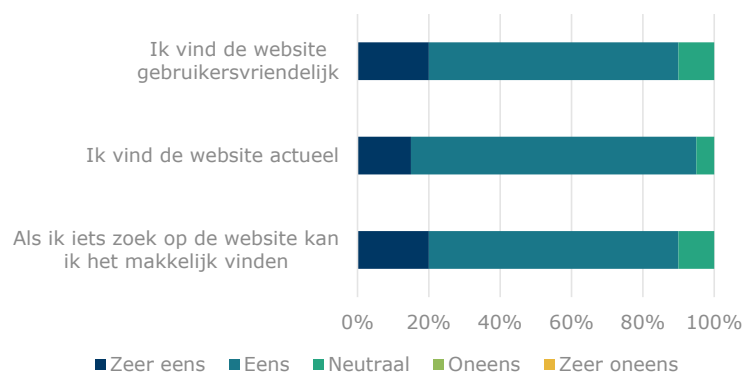
Van de respondenten geven er vier aan geen gebruik te maken van de nieuwsbrief. Twee geven aan dat ze niet wisten dat er een nieuwsbrief bestond, twee anderen geven aan te veel nieuwsbrieven te hebben ontvangen vanuit het Steunpunt en zich daardoor afgemeld te hebben.

Website

Het Steunpunt beschikt over een eigen website die – naar eigen zeggen – ook een professionele uitstraling heeft. Deze website trekt – op basis van de jaarverslagen van het Steunpunt – jaarlijks duizenden bezoekers (5.628 bezoekers in 2021 en 7.554 in 2020). Over de kwaliteit van de website wordt door de gesprekspartners verschillend gedacht. De website wordt door gesprekspartners zowel als toegankelijk, bekend en actueel getypeerd, maar ook als onduidelijk. Specifiek verslaglegging van bijeenkomsten wordt benoemd als lastig terug te vinden op de website. Opgeteld is het oordeel eerder positief dan negatief (hoewel ook een aantal gesprekspartners er geen uitspraak over doet).

In de enquête geeft 74% (20 van de 27) van de respondenten aan gebruik te maken van de website. Deze groep is ook tevreden over de website, 95% geeft aan zeer of enigszins tevreden te zijn, terwijl één respondent neutraal is. Meer dan 90% van de respondenten geeft aan dat ze de website ervaren als gebruiksvriendelijk, actueel en makkelijk te navigeren (zie Figuur 11). Een enkele respondent is neutraal over deze aspecten.

Stellingen website

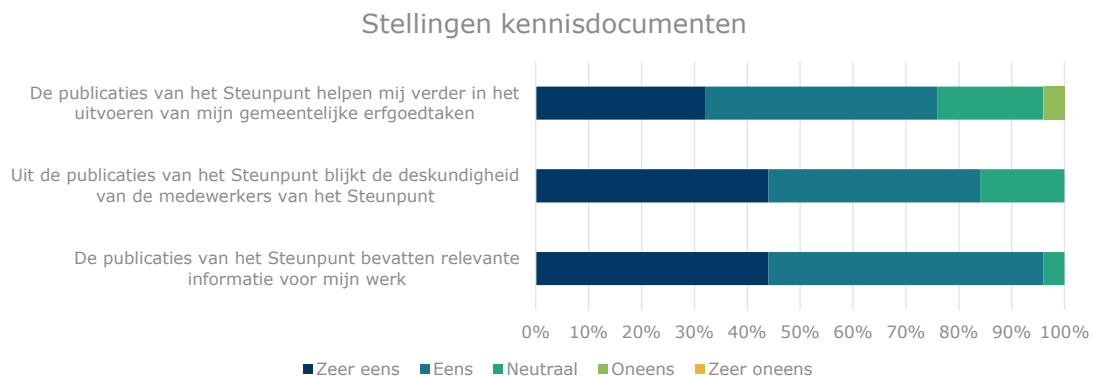
Figuur 11. Het oordeel van de respondenten (n=20) van de enquête over verschillende stellingen over de website van het Steunpunt.

Zeven respondenten geven aan de website niet te bezoeken. Redenen hiervoor waren dat men geen relevante informatie op de website vindt (n=3) of de website als onoverzichtelijk ervaart (n=1). Daarnaast wordt door een respondent aangegeven dat informatie via mail of andere wegen al binnenkwam waardoor de website bezoeken irrelevant werd.

Kennisdocumenten

Het Steunpunt maakt/stelt via haar [Kennisbank](#) kennisdocumenten over monumenten en archeologie online beschikbaar. Over het algemeen worden deze documenten – voor zover ter sprake gekomen in de gesprekken – positief beoordeeld. Langs deze weg wordt veel relevante informatie over monumenten en archeologie beschikbaar gesteld aan gemeenten. Een enkele geïnterviewde erfgoedambtenaar benoemt dat documenten soms niet altijd goed aansluiten op de gemeentelijke planning, dat wil zeggen dat het Steunpunt een basisdocument dat gemeenten kunnen gebruiken vanuit het oogpunt van een specifieke gemeente te laat publiceert (maar de vraag is of van het Steunpunt verwacht mag worden om de planning van elke gemeente bij te houden).

In de enquête geeft 93% (25 van de 27) van de respondenten aan gebruik te maken van de kennisdocumenten. Deze groep is ook tevreden over de publicaties: 88% geeft aan zeer of enigszins tevreden te zijn, terwijl drie respondenten neutraal zijn. Verder is 76% van de respondenten van mening dat de publicaties van het Steunpunt hun verder helpen bij het uitvoeren van de gemeentelijke erfgoedtaken, 20% is hier neutraal over en een enkele respondent is het hier niet mee eens (zie Figuur 12). Dat de publicaties relevante informatie voor het werk bevatten, daar is 96% het eens of zeer eens, met een enkele respondent neutraal. Ook vindt men grotendeels dat uit de publicaties de deskundigheid van het Steunpunt blijkt (84% zeer eens/eens, 16% neutraal).

Figuur 12. Het oordeel van de respondenten (n=25) van de enquête over verschillende stellingen over de kennisdocumenten van het Steunpunt.

Op de vraag of er nog onderwerpen waren die door het Steunpunt onderbelicht zijn, geeft meer dan de helft van de respondenten aan niets te missen. Meerdere respondenten geven aan dat ze graag meer publicaties willen over de Omgevingswet, bijvoorbeeld over de plek van erfgoed in de wet en het omgevingsplan en praktische voorbeelden die dit kunnen illustreren. Daarnaast wordt als onderwerp nog militair erfgoed en de integratie van archeologie en monumenten in omgevingsplanen en -visies door een aantal respondenten genoemd.

Slechts twee respondenten geven aan geen gebruik te maken van de kennisdocumenten van het Steunpunt. De redenen hiervoor zijn dat de een niet wist dat er publicaties waren en de ander een voorkeur had voor een andere informatiebron, waarbij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) en Stichting ERM werden genoemd als voorbeeld.

3.3.3 Extra taken voor het Steunpunt

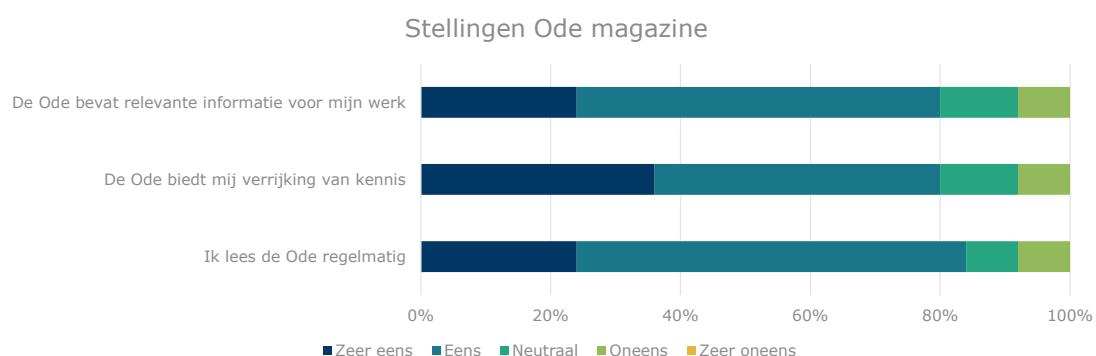
De provincie wil gemeenten ondersteunen bij hun rol in de nieuwe Omgevingswet, cultuurhistorie onder de aandacht brengen in relatie tot ruimtelijke opgaven en beleidsvisies, en activiteiten ondersteunen rond ruimtelijke opgaven in relatie tot archeologie en herbestemming. Daartoe heeft de provincie het Steunpunt extra taken toebedeeld die onder meer liggen op het vlak van de ontwikkeling en profilering van het Steunpunt, het besteden van aandacht aan erfgoed in de Omgevingswet en het (door)ontwikkelen van de kennis-, netwerk- en communicatiefunctie van het Steunpunt.

Een deel van deze (extra) taken kwam ter sprake bij de bespreking van de effectiviteit (bijvoorbeeld profilering) in de interviews met gemeenteambtenaren. De taken liggen immers in het verlengde van de reguliere opdracht van het Steunpunt (bijvoorbeeld de organisatie van themabijeenkomsten). Bovendien maken gesprekspartners geen onderscheid tussen reguliere en extra taken.

Voor wat betreft de aandacht voor erfgoed in de Omgevingswet stellen gesprekspartners vast dat het Steunpunt hier een duidelijk vervolg aan gegeven heeft. Het Steunpunt heeft bijvoorbeeld meerdere bijeenkomsten georganiseerd over de Omgevingswet en de omgevingsvisie, ontwikkelt handleidingen hierover en fungeert als aanspreekpunt voor gemeenten. Erfgoed in de Omgevingswet is bovendien een van de centrale thema's op haar [website](#); naast andere thema's die samenhangen met de extra taken zoals (projecten rondom) het thema cultuurlandschap.

Wat betreft de communicatietaken is de inhoud en productie van het (digitaal) tijdschrift *Ode* (met een papieren oplage van 2.000 exemplaren in 2022) voor bestuurders en gemeenteambtenaren in Noord-Holland relevant om te noemen. Er zijn inmiddels vier edities verschenen. Onderwerpen in 2021 waren onder meer de stolpenwaarderingkaart, groen erfgoed in gemeentelijk beleid, de Atlantikwall, bouwen in cultuurlandschap en een interview met de Loods Herbestemming. In 2022 besteedde het blad aandacht aan bijvoorbeeld integraal werken en erfgoed en participatie.

De enquêterespondenten oordelen in het algemeen positief over *Ode* magazine, 84% geeft aan de *Ode* regelmatig te lezen (zie Figuur 13). Over of de *Ode* relevante informatie bevat en kennisverrijkend is, was 80% het eens of zeer eens.

*Figuur 13. Het oordeel van de respondenten (n=25) van de enquête over verschillende stellingen over het *Ode* magazine van het Steunpunt.*

Ode wordt ook door gesprekspartners positief ontvangen, onder meer vanwege de inhoudelijke focus (o.a. Omgevingswet), de prettige lay-out (tekstueel en visueel) en dat het blad ook goed te delen is met niet-erfgoed ambtenaren (dit laatste is ook een doel van *Ode*). Een enkeling waarschuwt wel voor de overmaat aan informatie die het Steunpunt verspreidt

via haar website, nieuwsbrieven, sociale media en nu dus ook via Ode (dat bovendien nog gedrukt wordt en gratis verspreid).

3.4 Organisatie van het Steunpunt

Deze paragraaf bespreekt de interne en externe samenwerking van het Steunpunt, de organisatie in het algemeen en focust specifiek op de deskundigheid van de medewerkers (aan de hand van onze onderzoeksvraag).

Algemene organisatie

Een van de gemeentelijke ambtenaren gaf aan in de interviews dat het Steunpunt een professionele uitstraling heeft. Verder stellen interviewrespondenten vast dat als het Steunpunt zou stoppen er een gat zou vallen op het gebied van kennisdeling en verbinding tussen gemeenten op het vlak van erfgoed. De enquêterespondenten (n=27) zijn tevreden en geven de ondersteuning door het Steunpunt gemiddeld een rapportcijfer van **7,9**.

Deskundigheid

Alle gemeentelijke ambtenaren in de interviews zijn erover eens dat de inhoudelijke kennis van het Steunpunt sterk is en zij zijn dus tevreden over de deskundigheid. Enkele benoemen ook dat er geen verschil is op expertise tussen de verschillende thema's.²³ De expertise van medewerkers is duidelijk voor de gesprekspartners en daaruit weten zij ook bij wie ze moeten zijn. De waarde van de kennis wordt vooral gerelateerd aan beleid en wet- en regelgeving maar een enkele gesprekspartner benoemt dat kennis op beleid nog mist. Verder wordt ook door een enkele ambtenaar gezegd dat deskundigheid op bouwkundige kennis nog mist binnen het Steunpunt.

De enquêterespondenten (n=27) geven de deskundigheid van de medewerkers van het Steunpunt gemiddeld een rapportcijfer van **8,2**.

Interne samenwerking

MOOI Noord-Holland en NMF zijn ook in het veld actief buiten het Steunpunt om, en het verschil tussen de organisaties zelf en in hun uitvoerende rol als Steunpunt is niet altijd duidelijk voor erfgoedambtenaren. Dit is in sommige gevallen verwarrend volgens één van de gesprekspartners en ook een gemiste kans voor het Steunpunt. In plaats van het Steunpunt wordt in sommige gevallen een van de twee organisaties direct benaderd en het Steunpunt onderbenut.

Een andere geïnterviewde ambtenaar heeft de indruk dat MOOI Noord-Holland een meer dominante partij is binnen het Steunpunt waardoor er minder focus is op archeologie dan de andere thema's. Dit zien we gedeeltelijk terug in de subsidiebeschikking, waar voor alle thema's wel ongeveer gelijke middelen beschikbaar zijn binnen het Steunpunt maar NMF wel minder subsidie ontvangt dan MOOI Noord-Holland.

De uitvoerende organisaties zelf benoemen dat ondanks dat er wel moeizamere momenten zijn geweest, ze inmiddels goed samenwerken. De thema's en medewerkers zijn toegespitst op hun expertise. Een zorg daarbij is mogelijke versplintering van onderwerpen wat leidt tot een minder integrale aanpak van vraagstukken die mogelijk beide gebouwd erfgoed en archeologie bevatten.

Externe samenwerking

De samenwerking tussen de provincie en het Steunpunt is positief. Er is binnen de provincie actief aandacht voor cultuur. Het Steunpunt werkt vrij zelfstandig en de provincie stuurt

²³ Verdeeld tussen de twee uitvoerende partijen, als beschreven in paragraaf 3.1.

alleen op hoofdlijnen aan. Daarnaast is er wanneer nodig makkelijk en laagdrempelig contact. De interviewpartners vanuit de gemeenten hebben hier overigens weinig zicht op.

De Loods en het Steunpunt werken veel samen op het vak van religieus erfgoed, waarbij de Loods ook aanwezig is bij bijeenkomsten van het Steunpunt. De Loods en het Steunpunt hebben enkele keren in elkaars vaarwater gezeten doordat ze beide mogelijk contact hebben met erfgoedambtenaren, ondanks dat beide instrumenten een enigszins andere doelgroep hebben (erfgoedambtenaren en initiatiefnemers/projecten). In deze enkele gevallen heeft dit gezorgd voor verwarring bij de erfgoedambtenaar over de taken van beide instrumenten maar door korte lijntjes tussen beide instrumenten wordt dit naar eigen zeggen ook snel opgelost.

De gemeentelijke ambtenaren geven in de gesprekken aan maar met een van beide instrumenten ervaring te hebben, waardoor we lastig conclusies kunnen trekken vanuit hun perspectief. De jaarverslagen van het Steunpunt beschrijven de samenwerking met de Loods vooral op verduurzamingsopgaven, via een maandelijks overleg en een enkele keer waarbij de Loods actief is betrokken bij een activiteit van het Steunpunt (zoals een interview in de Ode).

Verder heeft het Steunpunt ook goed contact en kennisuitwisseling met de andere provinciale steunpunten.

3.5 Scores op de kritische prestatie-indicatoren (KPI's)

Samenvattend presenteren we de scores op de KPI's die eerder in dit rapport (paragraaf 1.2) door de provincie zijn vastgesteld. Het is mogelijk dat deze KPI's later uitgebreid gaan worden. Het gaat overigens om scores die in eerdere paragrafen ook al aan bod zijn gekomen.

Tabel 2. Overzicht van scores op de vier KPI's.

Nr	KPI	Operationalisering (enquête)	Streefwaarden provincie	Score
[1]	Percentage van gemeenten in Noord-Holland dat gebruik maakt van de diensten van het Steunpunt.	Heeft u de afgelopen drie jaar gebruik gemaakt van het Steunpunt?	80%	>68%
[2]	Percentage van de bereikte gemeenten dat het Steunpunt effectief vindt.	Score op drie stellingen over ondersteuning en kennisvergroting via diensten en aanbod Steunpunt ²⁴	90%	Gemiddeld 83% eens met alle drie de stellingen
[2]	Percentage van de bereikte gemeenten dat het Steunpunt effectief vindt.	In hoeverre bent u tevreden met de ondersteuning die wordt geboden vanuit het Steunpunt?	90%	81% is tevreden
[3]	De waardering van de dienstverlening van het Steunpunt door bereikte gemeenten.	Welk rapportcijfer geeft u voor het totaal aan diensten / aanbod	8,0	7,9

²⁴ Deze drie stellingen zijn: (1) De verschillende diensten van het Steunpunt helpen mij bij de uitvoering van gemeentelijke erfgoedtaken; (2) Het aanbod van het Steunpunt vergroot mijn kennis op het gebied van monumenten, archeologie, wetgeving en/of erfgoedbeleid; (3) Het aanbod van het Steunpunt is relevant voor de uitvoering van mijn functie.

Nr	KPI	Operationalisering (enquête)	Streefwaarden provincie	Score
		van diensten van het Steunpunt, waar u gebruik van hebt gemaakt?		
[4]	De waardering van de inhoudelijke deskundigheid van Steunpuntmedewerkers door bereikte gemeenten	Welk rapportcijfer geeft u voor de deskundigheid van de medewerkers van het Steunpunt?	8,0	8,2

Op basis van deze tabel concluderen we dat het Steunpunt op koers zit met het behalen van de streefwaarden op de KPI's.

4 Loods Herbestemming Monumenten

In dit hoofdstuk presenteren wij onze evaluatiebevindingen over de Loods Herbestemming Monumenten (hierna: Loods). Eerst volgt een beschrijving van de Loods (paragraaf 4.1). Vervolgens bespreken we de effectiviteit van de Loods en de rol en bijdrage van de Loods bij herbestemming van monumenten (paragraaf 4.2). Tot slot bespreken we de toekomstige invulling van het instrument Loods (paragraaf 4.3). De belangrijkste informatiebronnen voor onze bevindingen zijn documenten en verslagen van interviews met initiatiefnemers, gemeenten, de provincie en de Loods²⁵.

4.1 De Loods in vogelvlucht

De provincie voorziet in haar Beleidskader Erfgoed en Cultuur dat de herbestemming van gebouwd erfgoed de komende jaren een belangrijke maatschappelijke opgave blijft. Zij richt zich met haar beleid op de herbestemming van religieus en agrarisch erfgoed. Voor het realiseren van het beleidsdoel 'Duurzame benutting van incourant gebouwd erfgoed' zet de provincie in op de volgende (beleids)activiteiten: het ontwikkelen van kennis en netwerk voor herbestemming en leegstand en; het stimuleren van het duurzaam gebruik van erfgoed. Het instrument Loods geeft uitvoering aan het laatste.

Het instrument Loods wordt door één persoon ingevuld. Het totale jaarbudget voor dit instrument bedraagt €130.000. De Loods rapporteert over de projecten die de Loods ondersteunt en de uren die de Loods hieraan besteedt maandelijks aan de provincie.²⁶ In het Beleidskader Erfgoed en Cultuur 2022 is de rol van de Loods tot en met 2025 zowel beleidsmatig, organisatorisch als financieel gecontinueerd en vastgelegd.

De Loods Herbestemming Monumenten houdt zich bezig met het her- en bijbestemmen van monumenten niet als woonhuis gebouwd. De focus van de Loods ligt op het gebied van religieus en agrarisch erfgoed. Dit zijn volgens de provincie relatief lastige categorieën voor herbestemming, bijvoorbeeld omdat zij niet door de markt worden opgepakt (zgn. incourant gebouwd erfgoed). De Loods werkt in opdracht van de provincie en begeleidt eigenaren, vooral in de initiatieffase en de planvormingsfase bij (potentieel) kansrijke projecten. De Loods:

1. Bemiddelt in vastgelopen processen om tot herbestemming en behoud van monumenten te komen.
2. Verbindt monumenten(eigenaren) aan initiatieven en omgekeerd.
3. Adviseert monumenteigenaren op het gebied van economisch haalbare functies, planologische mogelijkheden, contractvorming en exploitatie. Maar ook over financiering bij restauraties, verduurzaming en/of herbestemmingstrajecten van monumenten.

²⁵ We hebben negen interviews gevoerd waarin het instrument Loods centraal stond. Vijf van deze interviews waren met initiatiefnemers. De andere interviews waren met de provincie (2x), de Loods en een gemeente. In andere gesprekken stond het Steunpunt centraal, maar hebben we gesprekspartners ook gevraagd naar bekendheid van en ervaringen met de Loods.

²⁶ Op basis van interne project- en urenoverzichten.

De opdracht van de provincie aan de Loods is geconcretiseerd in de volgende activiteiten en beoogde resultaten²⁷:

- Het aanjagen en begeleiden van toekomstgericht en economisch haalbaar hergebruik van minimaal 30 beschermde monumenten per jaar, niet als woonhuis gebouwd, waarvan minimaal 15 op het gebied van religieus en agrarisch erfgoed.
- Het aanjagen en begeleiden leidt jaarlijks tot minimaal drie onomkeerbare projecten waarbij vertrouwen van eigenaren en financiers in economisch haalbaar hergebruik blijkt.²⁸
- Prioritering van projecten vindt plaats op situering binnen Noord-Holland Noord, het gebied ten noorden van het Noordzeekanaal.
- Het actueel houden van de provinciale webpagina Loods Herbestemming Noord-Holland in samenwerking met de afdeling Communicatie van de provincie.
- Het minimaal éénmaal per jaar uitdragen van minimaal twee voorbeeldprojecten bij publieke en private partijen in samenwerking met het Steunpunt Monumenten en Archeologie.
- Het jaarlijks opstellen van een werkagenda waarin de weg naar de bovengenoemde resultaten is beschreven.
- Het tweewekelijks afstemmen met de provincie middels een voortgangsdossier.

4.2 Effectiviteit en activiteiten van de Loods

De Loods streeft verschillende doelstellingen na en voert daartoe – zoals hierboven genoemd – verschillende activiteiten uit. De Loods bemiddelt in vastgelopen herbestemmingsprocessen, verbindt monumenten(eigenaren) aan initiatieven en omgekeerd en adviseert monumenteigenaren op het gebied van onder meer economisch haalbare functies, planologische mogelijkheden en contractvorming en exploitatie.

Bemiddeling bij herbestemming

Over de rol van de Loods als bemiddelaar bij de herbestemming²⁹ van monumenten bestaat in de breedte tevredenheid onder de geïnterviewde personen (initiatiefnemers en gemeenten) die betrokken waren bij een project waar de Loods een rol vervulde. De Loods vervult deze rol vooral vanuit zijn kennis en ervaring met het herbestemmen van monumenten. Enkele gesprekspartners kwalificeren de Loods als een neutrale partij. Niet iedereen onderschrijft dit beeld. De Loods is er eerst en vooral om het belang van het monument te verdedigen aldus enkele gesprekspartners. Zijn verbondenheid aan de provincie maakt dat de Loods ook provinciaal belang vertegenwoordigt en het geeft – volgens een enkeling – extra gewicht aan het initiatief. Dat betekent overigens niet dat de Loods geen onafhankelijke bemiddelingsrol kan vervullen. Dat zien vrijwel alle gesprekspartners.

²⁷ Overeenkomst van opdracht tussen de provincie Noord-Holland en Courtel BV (Kenmerk 1438298/1465155) voor de periode 1 augustus 2020 – 1 augustus 2023. De opdracht is inmiddels een half jaar verlengd.

²⁸ Onomkeerbaarheid blijkt uit geoffreerde financiering uit het Noord-Hollands Fonds voor Monumenten en/of koppeling aan instrumenten uit provinciale gebiedsprogramma's; en/of overdracht van het beschermde monument aan een risicodragende partij; en/of het aanvragen omgevingsvergunning door de eigenaar als aanzet tot de herbestemming; en/of uit het tekenen van een anterieure overeenkomst met de gemeente.

²⁹ Er wordt door enkele gesprekspartners en in een tussentijdse evaluatie van de Loods gemeld dat het vaak eerder om bijbestemmen gaat (Bron: Terug- en vooruitblik werkzaamheden Loods Herbestemming Noord Holland periode 2020-2023, 2e helft contract periode).

Sommige gesprekspartners kwalificeren de Loods als een “olieruiter”, een persoon die zorgt voor betere relaties tussen mensen en groepen die bij voorbaat niet vlot samenwerken, bijvoorbeeld omdat zij verschillende belangen vertegenwoordigen (wat uiteraard kan spelen tussen initiatiefnemers en gemeenten). Voorbeelden hiervan zijn dat de Loods erin slaagt om vastgelopen processen tussen initiatiefnemers en gemeenten nieuw leven in te blazen. Een vastgelopen proces betreft bijvoorbeeld een gemeente die een bestemmingsplan van een industriegebied niet wijzigt waardoor de herbestemming van een monument in dat industriegebied niet mogelijk is. Door bemiddeling van de Loods is er toch een wijziging gekomen en kan het monument een herbestemming krijgen.

Overigens gaat het volgens een enkele gesprekspartner niet noodzakelijk om een *vastgelopen* proces waarbij de Loods helpt. De Loods helpt bijvoorbeeld initiatiefnemers ook bij het aanvragen van een lokale vergunning of een subsidie bij de provincie of het Nationaal Restauratiefonds (NRF).

Een vereiste van de Loods is dat deze een brede kennis en ervaring heeft en deze in staat is om bij de herbestemming van een monument verder te kijken dan alleen het monument zelf. De Loods let ook op (ontwikkelingsmogelijkheden in) de directe omgeving. Dit laatste is extra relevant omdat de Loods vaker betrokken wordt bij lastigere projecten (bijvoorbeeld religieus erfgoed) waar ook nog eens meer maatschappelijke aspecten aan verbonden zijn. Het veld herkent de kennis, ervaring en bredere blik van de huidige Loods.

Verbinding monumenten en monumenteigenaren aan initiatieven (en omgekeerd)

Over de rol van de Loods als verbinder van monumenten en monumenteigenaren aan initiatieven (en omgekeerd) wordt wisselend gedacht door de verschillende betrokkenen. Ten eerste komt de Loods vaak in beeld wanneer initiatiefnemers en/of monumenteigenaren zich al in een traject voor herbestemming bevinden, maar daar knelpunten ervaren of professionele ondersteuning bij wensen. Het is dus eerder een informeel, organisch en iteratief proces waarbij de Loods instapt op een moment dat daar behoefte aan is (en dan heeft de verbinding tussen een monument(eigenaar) en een initiatief al plaatsgevonden).³⁰

Ten tweede reageert de Loods op initiatieven die onder meer door de provincie worden aangedragen. Het is dus niet zo dat de Loods alleen uit een eigen netwerk deze verbindingen tussen monumenten en initiatieven moet maken. Mogelijk speelt hier ook dat zijn bekendheid (en wat de Loods kan betekenen voor initiatiefnemers) nog niet groot genoeg is bij de doelgroep.³¹ De Loods is mede-afhankelijk van mond tot mond reclame. Vanwege de begrensde capaciteit (de Loods opereert solitair) moet de Loods ook kiezen aan welke monumenten en initiatieven deze zijn tijd en middelen besteedt.³² De Loods kiest daarbij

³⁰ Dit wat meer informele karakter van de rol blijkt ook uit het feit dat er tussen initiatiefnemers en de Loods geen formele afspraken worden vastgelegd over zijn diensten, ureninzet en planning.

³¹ Deze observatie wordt ondersteund door interviews in het kader van de evaluatie van het Steunpunt. Erfgoedambtenaren kennen het instrument niet of vinden de Loods onvoldoende zichtbaar en zouden hem graag meer willen zien, eventueel bij bijeenkomsten van het Steunpunt. Deze ambtenaren zijn overigens geen doelgroep van de Loods.

³² Uit onze gesprekken met zowel de provincie als de Loods en uit de urenregistratie komt een beeld naar voren dat het budget en het takenpakket in balans zijn. De Loods is in staat om zijn werkzaamheden binnen de budgettaire kaders uit te voeren. Tegen het einde van het jaar raken de uren wel op, maar dit leidt niet tot grote problemen. Ook initiatiefnemers geven aan dat de Loods weliswaar een druk persoon kan zijn, maar de Loods komt zijn afspraken na. Zijn inzet per project wisselt ook sterk. Soms gaat het om een paar telefoontjes. Andere projecten lopen langer en vergen meer inspanning.

vooral monumenten en initiatieven die door de provincie aangereikt worden en (in mindere mate) die uit zijn eigen netwerk of die via mond tot mond reclame in zijn vizier komen.

Wanneer de Loods eenmaal bij een traject instapt, wordt zijn verbindende rol gewaardeerd, en dat zowel door de door ons geïnterviewde initiatiefnemers en gemeenten. In deze rol stelt de Loods het (provinciaal) belang van het behoud door de ontwikkeling (= herbestemming) van het monument voorop. Een bijkomende kwaliteit van de Loods is dat deze zich zowel kan inleven in de belangen van de initiatiefnemers als in de belangen en werkwijzen van andere betrokkenen. De Loods wordt als constructief gezien en als een serieuze gesprekspartner beschouwd (door geïnterviewde gemeenten en door initiatiefnemers).

Advisering van monumenteigenaren

De Loods slaagt er volgens geïnterviewde betrokkenen goed in om deze rol op te pakken. De behoefte aan advisering wisselt overigens per initiatief. Sommige initiatieven staan al behoorlijk in de steigers waardoor de Loods eerder een rol bij vergunningverlening krijgt of in contacten met een gemeente of het NRF (en minder meedenkt over bijvoorbeeld een economische functie van een monument). De Loods brengt volgens geïnterviewden senioriteit, brede kennis en ervaring mee die van pas komt bij de herbestemming van monumenten. Positief gewaardeerd worden:

- De Loods heeft een bredere blik dan alleen het monument. De Loods heeft kennis en ervaring met gebiedsontwikkeling en adviseert daar ook over aan initiatiefnemers en monumenteigenaren.
- De Loods is in staat om initiatiefnemers te adviseren bij processen rondom (het versnellen van) vergunningen, subsidies en bestemmingsplannen. Enige kanttekening hier is dat enkele gemeenten en initiatiefnemers melden dat de Loods als extern belegde functie minder goed aangesloten lijkt te zijn bij interne provinciale overleggen over het monumentenbeleid, terwijl de Loods toch als vertegenwoordiger van het provinciaal belang wordt gezien.
- De Loods helpt gemeenteambtenaren om het initiatief en eventuele uitdagingen daaromheen onder de aandacht te brengen bij lokale bestuurders.
- De Loods functioneert volgens verschillende betrokkenen als een ideeëngenerator voor economisch haalbare functies voor een monument of planologische mogelijkheden.

Over het algemeen onderschrijven betrokkenen (initiatiefnemers en gemeenten) de meerwaarde van de Loods en waarderen zijn ongebonden en gratis dienstverlening. Vooraf is niet altijd duidelijk welke rol de Loods zal gaan spelen en dan is het handig dat zijn ondersteuning niet in formele afspraken wordt gegoten. De Loods is in staat om met oog voor het monument en voor de belangen van de verschillende betrokkenen het proces van herbestemming te ondersteunen en soms zelfs te versnellen. De samenwerking verloopt in het algemeen goed. Zonder zijn inbreng zouden processen voor herbestemming minder vlot verlopen zijn, aldus betrokkenen. Sommige geïnterviewde betrokkenen zeggen dat zijn inbreng cruciaal is geweest voor het herbestemmingsproces, bijvoorbeeld wat betreft doorverwijzing naar relevante subsidies of het stimuleren dat een bestemmingsplan rekening houdt met een monument.

Activiteiten en resultaten van de Loods

In onderstaande Tabel 3 zetten we de beoogde activiteiten van de Loods (conform de opdrachtbrief) op een rij en beschrijven we de resultaten per activiteit. Uit dit overzicht blijkt dat de Loods vrijwel alle activiteiten conform afspraak heeft uitgevoerd, maar sommige resultaten zijn minder goed te duiden omdat bijvoorbeeld niet bekend is hoe groot de herbestemmingsopgave in de provincie is. Het betreft zowel de omvang van het huidige en

met leegstand bedreigd incourant erfgoed (kwantiteit) als om de kenmerken van dat erfgoed, bijvoorbeeld het type erfgoed, de ligging, kans van slagen en potentiële mogelijkheden.

Tabel 3. Activiteiten en resultaten van de Loods

Activiteiten	Resultaat
Het aanjagen en begeleiden van toekomstgericht en economisch haalbaar hergebruik van minimaal 30 beschermde monumenten per jaar, niet als woonhuis gebouwd, waarvan minimaal 15 op het gebied van religieus en agrarisch erfgoed.	De lijst projecten is na ruim 2,5 jaar (stand mei 2023) gegroeid tot 87 projecten waarvan 35 projecten religieus erfgoed betreffen en 16 projecten agrarisch erfgoed betreffen. ³³ Deze norm wordt dus gehaald.
Het aanjagen en begeleiden leidt jaarlijks tot minimaal 3 onomkeerbare projecten waarbij vertrouwen van eigenaren en financiers in economisch haalbaar hergebruik blijkt.	Er zijn inmiddels 28 onomkeerbare projecten. De gestelde doelstelling wordt ruimschoots gehaald ³⁴
Prioritering van projecten vindt plaats op situering binnen Noord-Holland Noord, het gebied ten noorden van het Noordzeekanaal.	Uit het projectenoverzicht van de Loods blijkt dat de meeste projecten zich ten noorden van het Noordzeekanaal situeren. Er zijn ook enkele projecten in bijvoorbeeld Aerdenhout, Haarlem, Haarlemmermeer, Hilversum en Ouderkerk a/d Amstel.
Het actueel houden van de provinciale website Loods Herbestemming Noord-Holland in samenwerking met de afdeling Communicatie van de provincie.	Deze webpagina bestaat en is actueel.
Het minimaal 1 maal per jaar uitdragen van minimaal 2 voorbeeldprojecten bij publieke en private partijen in samenwerking met het Steunpunt Monumenten en Archeologie.	Deze samenwerking bestaat (en is zelfs breder). Het Steunpunt werkt bij herbestemmingsvraagstukken en verduurzamingsvraagstukken samen met de Loods Herbestemming. De Loods en het Steunpunt hebben maandelijks overleg om de werkzaamheden af te stemmen en om uit te wisselen welke projecten en werkzaamheden er spelen en waar we elkaar kunnen versterken. ³⁵
Het jaarlijks opstellen van een werkagenda waarin de weg naar de bovengenoemde resultaten is beschreven.	De werkagenda is voor 2023 opgesteld. ³⁶
Het tweewekelijk afstemmen met de Opdrachtgever door middel van een voortgangsdossier.	Dit regelmatig overleg tussen opdrachtgever (provincie) en de Loods bestaat. ³⁷

4.3 Toekomst van het instrument Loods

In deze paragraaf reflecteren we op de toekomst van het instrument Loods. Centraal staat de vraag of het instrument Loods voldoet om de herbestemmingsopgave van de provincie ook in de toekomst te ondersteunen. We zullen daarvoor enkele opties schetsen. We

³³ Op basis van interne project- en urenoverzichten.

³⁴ Terug- en vooruitblik werkzaamheden loods Herbestemming Noord-Holland periode 2020-2023, 2e helft contract periode.

³⁵ Steunpunt Monumenten en Archeologie (2023), Jaarverslag 2022.

³⁶ Zie voetnoot 34.

³⁷ Zie voetnoot 34.

beginnen eerst met een kort overzicht (Tabel 4) van de sterktes en zwaktes van de huidige inrichting van het instrument (onder meer genoteerd in de interviews).

Tabel 4. Sterktes en zwaktes van het instrument Loods.

Sterktes	Zwaktes
• Vraagsturing: De Loods werkt sterk vanuit de vraag van initiatiefnemers. • Onafhankelijkheid: De Loods wordt weliswaar gefinancierd door de provincie, maar is geen onderdeel van de provinciale organisatie en kan daardoor zelfstandig en flexibel opereren. • Kennis en ervaring: De Loods heeft uitgebreide seniorkennis en -ervaring met de herbestemming van monumenten en deze beschikt over goede procesvaardigheden. • Afbakening: De Loods heeft een duidelijke afbakening van taken (bemiddelen, verbinden en adviseren) en doelgroepen (initiatiefnemers, monumenten voor herbestemming).	• Kwetsbaar: De Loods is een instrument dat door één persoon wordt uitgeoefend. • Aansluiting provincie: De Loods is als extern ingehuurd persoon minder goed aangesloten op (interne) beslissingsprocessen rondom monumenten en herbestemming. • Bekendheid: De Loods geniet nog geen brede bekendheid onder verschillende spelers in het monumentenveld, o.a. erfgoedambtenaren.

Uit onze gesprekken met zowel initiatiefnemers, gemeenten als de provincie blijkt dat er een sterke voorkeur bestaat om het huidige model (externe inhuur door de provincie) in stand te houden; mogelijk zou er dan wel een groter accent kunnen komen te liggen op het vergroten van de bekendheid van de Loods. Er wordt in het veld en bij de provincie waarde gehecht aan een onafhankelijke rol waarin weliswaar het belang van de provincie kan doorklinken. Dat laatste geeft ook meer gewicht aan de herbestemming.

Punt van aandacht blijft wel dat zolang het instrument Loods door één persoon wordt uitgeoefend de kwaliteit en impact persoonsgebonden blijven. Hiervoor blijven een goede selectie van, verantwoording door en sturing van de Loods van groot belang. Ook moet gelet worden op een goede overdracht van de oude naar de nieuwe Loods (uit interviews kwam het beeld naar voren dat deze overdracht beperkt was).

Richting de toekomst kan het instrument Loods op verschillende manieren worden ingevuld. We nemen daarbij als uitgangspunt dat er bij initiatiefnemers behoefte blijft bestaan aan (externe) ondersteuning bij het bemiddelen, verbinden en adviseren en dat de provincie een rol voor zichzelf ziet weggelegd bij het herbestemmen van monumenten. Aan beide voorwaarden wordt blijkens de gesprekken en het beleidskader voldaan. Voor wat betreft de toekomstige invulling kan aan de volgende varianten worden gedacht.

Tabel 5. Varianten voor de toekomstige invulling van het instrument Loods (en belangrijke voor- en nadelen).

Variant	Voordelen	Nadelen
Externe inhuur door de provincie (huidig model): De Loods wordt extern ingehuurd en behoudt een vergelijkbaar takenpakket.	De Loods behoudt zijn onafhankelijkheid	De Loods(functie) blijft sterk persoonsgebonden.
Integratie in de provinciale organisatie: De Loods wordt een interne functie die ondergebracht wordt bij bijvoorbeeld de Sector Regionale Economie en Erfgoed.	De Loods raakt beter aangesloten op de provinciale organisatie en het provinciaal herbestemmingsbeleid	De Loods wordt minder onafhankelijk en het takenpakket is onvoldoende groot om er een interne en vaste functie bij de provincie van te maken.
Integratie in het Steunpunt Monumenten en Archeologie: De Loods wordt als functie toegevoegd aan het Steunpunt.	De Loods (en het Steunpunt) groeien wat betreft schaal (vervanging bij uitval) en samenwerking (er zijn veel raakvlakken tussen beide instrumenten).	De Loods krijgt minder zichtbaarheid en de manier van werken tussen beide instrumenten sluiten niet op elkaar aan. Steunpunt richt zich op beleid en regelgeving gemeenten; Loods op praktische ondersteuning initiatiefnemers.
Schrappen: De provincie zet het instrument Loods niet langer in.	De Loods is geen (financiële) kostenpost meer voor de provincie.	Marktpartijen die vergelijkbare ondersteuning als de Loods bieden, richten zich alleen op betalende herbestemmingsprojecten. Gratis laagdrempelige ondersteuning voor initiatiefnemers verdwijnt. De vraag is in hoeverre de markt deze functie op gaat pakken.
Alternatief: De provincie richt de toegang tot ondersteuning anders in, bijvoorbeeld een subsidie of een voucher.	De provincie kan gerichter sturen welke monumenten zij wil ondersteunen voor herbestemming.	De provincie moet een aanvraag-, selectie en verantwoordingsprocedure inrichten en cofinanciering kan een optie zijn. Dit maakt het mogelijk minder aantrekkelijk voor potentiële gebruikers.

Bijlage 1. Interviewrespondenten

Gesprekspartner	Onderwerp ³⁸	Organisatie
Astrid Zwaag	Steunpunt, Loods	Gemeente Hollands Kroon
Bas Gort	Loods	De Vrede Zaandam
Ceciel Nyst	Steunpunt, Loods	Gemeente Haarlem
Chris Luursema	Loods	Beemster Vertoeving
Conny van Rijn	Steunpunt, Loods	Gemeente Beverwijk
Dorine van Hoogstraten	Steunpunt, Loods	Steunpunt / MOOI Noord-Holland
Eduard van Zuilen	Loods	Gemeente Enkhuizen
Ernst van der Kleij	Loods	Provincie Noord-Holland
Ivo van Ophem	Loods	Gemeente Zaanstad
Klaas Telgenhof	Loods, Steunpunt	Loods Herbestemming
Lisa Constant	Steunpunt, Loods	Gemeente Zaanstad
Marjo Schlaman	Steunpunt, Loods	Provincie Noord-Holland
Robin Ruben	Loods	Oerkap
Sandra Buisman	Loods	Gemeente Haarlem
Saskia Olivierse-Hulskes	Steunpunt, Loods	Gemeente Schagen
Tineke van der Linden	Loods	Westerkerk Enkhuizen
Yvette Burnier	Steunpunt	Steunpunt / NMF

³⁸ In meerdere gesprekken is zowel het Steunpunt als de Loods besproken, de volgorde van het onderwerp duidt welke van de twee voornamelijk besproken is.

Bijlage 2. Enquête gemeenten

Openingstekst

Welkom!

De provincie Noord-Holland laat door het onderzoeksbureau Dialogic een deelevaluatie uitvoeren van provinciaal cultuur- en erfgoedbeleid. Daaronder vallen ook de activiteiten en werkzaamheden van het Steunpunt Monumenten en Archeologie Noord-Holland. U kunt altijd tussentijds stoppen met het invullen van de vragenlijst en de vragenlijst later afmaken. Het invullen duurt **ongeveer 10 minuten**.

U kunt de enquête invullen tot en met 22 september.

Mocht u nog vragen hebben, dan kunt u contact opnemen met José van der Geest via enqueteProvincieNH@dialogiconderzoek.nl Alvast hartelijk dank voor uw medewerking!

Hoe gaan wij om met uw gegevens?

Uw persoonsgegevens zullen vertrouwelijk worden behandeld, houdend aan de Algemene Verordening Gegevensverwerking (AVG). Uw antwoorden worden anoniem en onherleidbaar verwerkt in d rapportage van de evaluatie. Meer informatie over uw rechten in het kader van uw privacy en gegevens is te vinden in onze [privacyverklaring](#).

Mocht u vragen hebben dan kunt u contact opnemen met José van der Geest via enqueteprovincienh@dialogiconderzoek.nl.

Informatie gemeenten

Bij welke gemeente werkt u? *

Bij welke afdeling bent u werkzaam? *

Bekendheid en bereik

Bent u bekend met het Steunpunt Monumenten en Archeologie Noord-Holland*

- ☐ Ja*
- ☐ Nee*

Heeft u de afgelopen drie jaar gebruik gemaakt van het Steunpunt? *

- ☐ Ja*
- ☐ Nee*

Bovenstaande vraag alleen invullen indien de vraag "Bent u bekend met het Steunpunt Monumenten en Archeologie Noord-Holland" is beantwoord met "Ja" .

Wat is de reden dat u de afgelopen drie jaar geen gebruik heeft gemaakt van de dienstverlening van het Steunpunt?*

Bovenstaande vraag alleen invullen indien:

- de vraag "Bent u bekend met het Steunpunt Monumenten en Archeologie Noord-Holland" is beantwoord met "Ja"
- de vraag "Heeft u de afgelopen drie jaar gebruik gemaakt van het Steunpunt?" is beantwoord met "Nee"

U heeft aangegeven niet bekend te zijn met het Steunpunt van de provincie Noord-Holland

Het Steunpunt monumenten & archeologie Noord-Holland is de plek waar u op verschillende manier ondersteuning kunt vinden omtrent uw gemeentelijke erfgoedtaken. Op de website kunt u kennisdocumenten vinden over het monumenten- en erfgoedbeleid om op de hoogte te blijven van evenementen rondom dit onderwerp. Verder zijn er ook bijeenkomsten over verschillende onderwerpen binnen dit kader. Daarnaast kunt u binnen het Steunpunt bij het loket voor gemeenten terecht met specifieke vraagstukken.

Mocht u geïnteresseerd zijn om meer te weten te komen over het Steunpunt dan kunt u de website bezoeken: www.steunpunterfgoednh.nl.

Bovenstaande vraag alleen invullen indien de vraag "Bent u bekend met het Steunpunt Monumenten en Archeologie Noord-Holland" is beantwoord met "Nee".

Activiteiten

De vragen in dit blok dienen te worden beantwoord wanneer:

- de vraag "Bent u bekend met het Steunpunt Monumenten en Archeologie Noord-Holland" is beantwoord met "Ja"
- de vraag "Heeft u de afgelopen drie jaar gebruik gemaakt van het Steunpunt?" is beantwoord met "Ja"

Van welke diensten van het Steunpunt heeft u de afgelopen drie jaar gebruik gemaakt?

Het online loket*

Het online loket is te vinden op de website van het Steunpunt waar u vragen kan stellen aan experts.

- ☐ Ja*
- ☐ Nee*

Bijeenkomsten*

Het Steunpunt organiseert verschillende bijeenkomsten, van kennissessies tot netwerkevenementen.

- ☐ Ja*
- ☐ Nee*

Nieuwsbrief*

Het Steunpunt verzendt vier keer per jaar een nieuwsbrief met actualiteiten, erfgoed verhalen en nuttige (beleids)documenten.

- ☐ Ja*
- ☐ Nee*

Website*

Op de website van het Steunpunt kunt u informatie vinden over de activiteiten van het Steunpunt. Het Steunpunt is te bereiken via deze website: www.steunpunterfgoednh.nl.

- ☐ Ja*
- ☐ Nee*

Publicaties*

Het Steunpunt publiceert verschillende soorten documenten van handreikingen over beleid tot interviews met erfgoedprofessionals. Daarnaast publiceert het Steunpunt het Ode magazine.

- ☐ Ja*
- ☐ Nee*

Loket

De vragen in dit blok dienen te worden beantwoord wanneer:

- de vraag *"Bent u bekend met het Steunpunt Monumenten en Archeologie Noord-Holland"* is beantwoord met "Ja" de vraag
- *"Heeft u de afgelopen drie jaar gebruik gemaakt van het Steunpunt?"* is beantwoord met "Ja" de vraag *"Het online loket"* is beantwoord met "Ja"

Loket

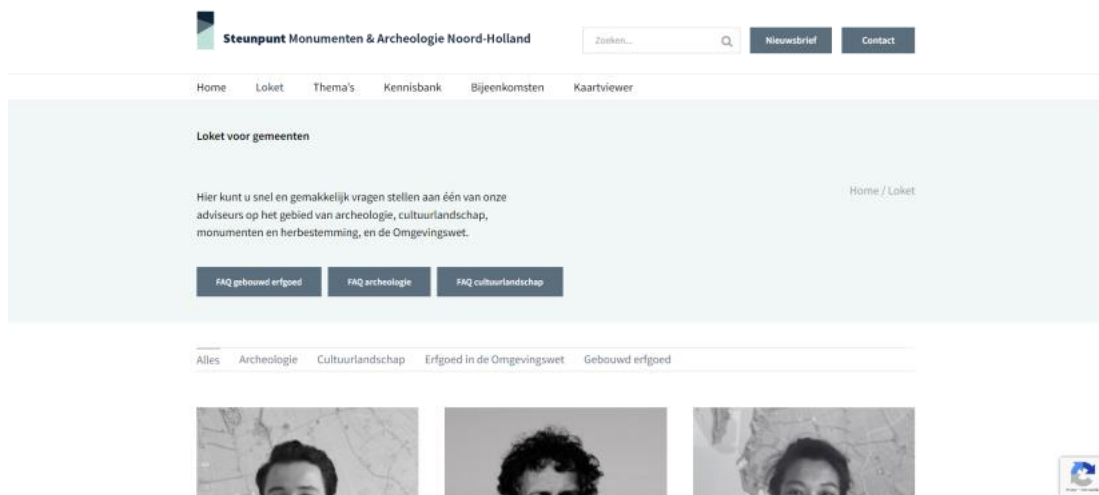
De volgende vragen gaan over uw ervaringen met het Loket.

Meer informatie over het Loket kunt u hier

vinden: www.steunpunterfgoednh.nl/loket

Hieronder ziet u een afbeelding van het Loket

op de website van het Steunpunt.

Hoe tevreden bent u over het Loket van het Steunpunt?*

- ☐ Zeer tevreden*
- ☐ Enigszins tevreden*
- ☐ Neutraal*
- ☐ Enigszins ontevreden*
- ☐ Zeer ontevreden*

In hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen?*

	Zeer eens	Eens	Neutraal	Oneens	Zeer oneens
Het was mij duidelijk aan wie ik mijn vraag moest richten.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben tevreden over de snelheid waarmee ik werd geholpen.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik kreeg deskundig advies.	☐	☐	☐	☐	☐
Het advies dat ik kreeg heeft mij verder geholpen bij mijn werk.	☐	☐	☐	☐	☐

Heeft u nog verdere feedback over het Loket?

Bijeenkomsten

De vragen in dit blok dienen te worden beantwoord wanneer:

- de vraag "Bent u bekend met het Steunpunt Monumenten en Archeologie Noord-Holland" is beantwoord met "Ja" de vraag
- "Heeft u de afgelopen drie jaar gebruik gemaakt van het Steunpunt?" is beantwoord met "Ja" de vraag "Bijeenkomsten" is beantwoord met "Ja"

Bijeenkomsten

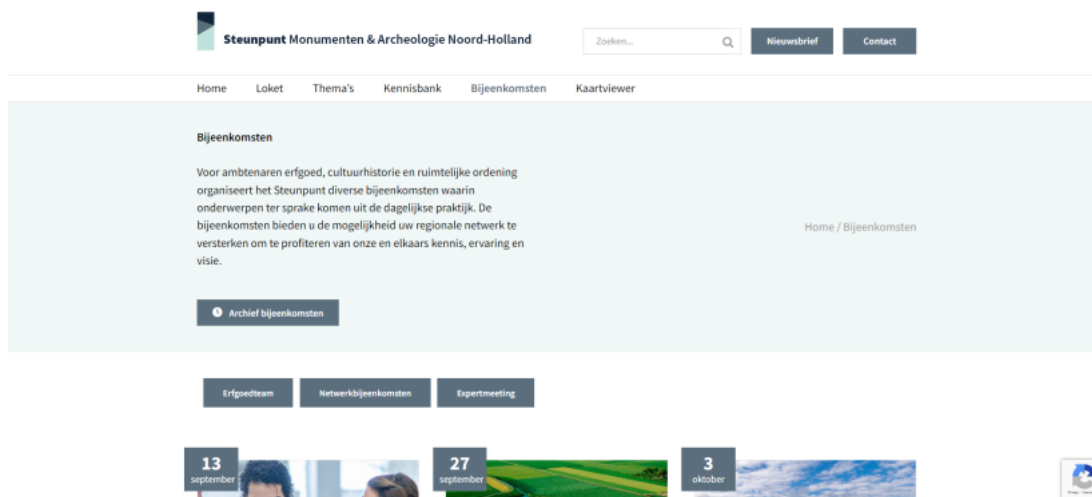
De volgende vragen gaan over uw ervaringen met de bijeenkomsten.

Meer informatie over de bijeenkomsten kunt u hier vinden:

www.steunpuntergoednh.nl/bijeenkomsten Hieronder ziet u een

afbeelding van de Bijeenkomsten pagina op de website van het

Steunpunt.

Hoe tevreden bent u over de (online) bijeenkomsten van het Steunpunt? *

- ☐ Zeer tevreden*
- ☐ Enigszins tevreden*
- ☐ Neutraal*
- ☐ Enigszins ontevreden*
- ☐ Zeer ontevreden*

In hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen?*

	Zeer eens	Eens	Neutraal	Oneens	Zeer oneens
De bijeenkomsten ondersteunen mij bij mijn gemeentelijke erfgoedtaken.	☐	☐	☐	☐	☐
De bijeenkomsten leveren mij nuttige contacten op met collega's van andere gemeenten.	☐	☐	☐	☐	☐
De bijeenkomsten leveren mij nuttige contacten op met organisaties actief op het gebied van cultureel erfgoed.	☐	☐	☐	☐	☐
De inhoud behandeld tijdens de bijeenkomsten is relevant voor mijn werk.	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn verwachtingen over bijeenkomsten sluiten aan bij mijn ervaringen met de bijeenkomsten.	☐	☐	☐	☐	☐

Heeft u een voorkeur voor online of fysieke bijeenkomsten? *

	Online	Fysiek	Geen voorkeur
Kennis / informatie bijeenkomsten	☐	☐	☐
Netwerkbijeenkomsten	☐	☐	☐

Heeft u nog verdere feedback over de bijeenkomsten?

Nieuwsbrief

De vragen in dit blok dienen te worden beantwoord wanneer:

- de vraag *"Bent u bekend met het Steunpunt Monumenten en Archeologie Noord-Holland"* is beantwoord met "Ja" de vraag
- *"Heeft u de afgelopen drie jaar gebruik gemaakt van het Steunpunt?"* is beantwoord met "Ja" de vraag *"Nieuwsbrief"* is beantwoord met "Ja"

Nieuwsbrief

De volgende vragen gaan over uw ervaringen met de Nieuwsbrief.

Meer informatie over de Nieuwsbrief kunt u hier vinden: www.steunpunterfgoednh.nl/nieuwsbrief

Hoe tevreden bent u over de Nieuwsbrief van het Steunpunt? *

- ☐ Zeer tevreden*
- ☐ Enigszins tevreden*
- ☐ Neutraal*
- ☐ Enigszins ontevreden*
- ☐ Zeer ontevreden*

In hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen?*

	Zeer eens	Eens	Neutraal	Oneens	Zeer oneens
Ik vind het leuk om de Nieuwsbrief te lezen	☐	☐	☐	☐	☐
De Nieuwsbrief attendeert mij op actuele onderwerpen	☐	☐	☐	☐	☐
De Nieuwsbrief attendeert mij op bijeenkomsten en activiteiten	☐	☐	☐	☐	☐
De Nieuwsbrief helpt mij bij het uitvoeren van mijn werk	☐	☐	☐	☐	☐

Heeft u nog verdere feedback over de Nieuwsbrief?

Website

De vragen in dit blok dienen te worden beantwoord wanneer:

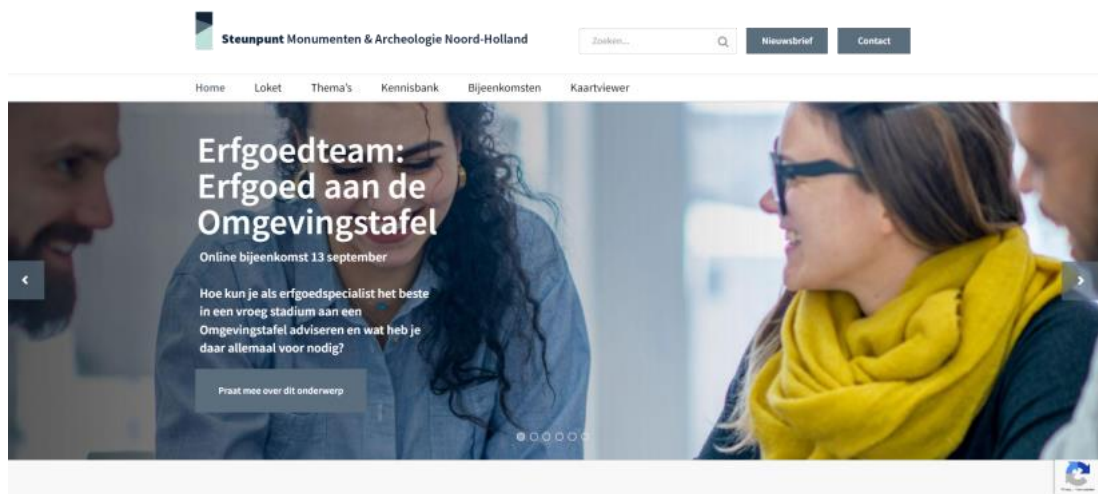
- de vraag "Bent u bekend met het Steunpunt Monumenten en Archeologie Noord-Holland" is beantwoord met "Ja" de vraag
- "Heeft u de afgelopen drie jaar gebruik gemaakt van het Steunpunt?" is beantwoord met "Ja" de vraag "Website" is beantwoord met "Ja"

Website

De volgende vragen gaan over uw ervaringen met de website.

Meer informatie over de website kunt u hier vinden: www.steunpunterfgoednh.nl

Hieronder ziet u een afbeelding van de website van het Steunpunt.

Hoe tevreden bent u over de website van het Steunpunt?*

- ☐ Zeer tevreden*
☐ Enigszins tevreden*
☐ Neutraal*
☐ Enigszins ontevreden*
☐ Zeer ontevreden*

In hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen?*

	Zeer eens	Eens	Neutraal	Oneens	Zeer oneens
Als ik iets zoek op de website kan ik het makkelijk vinden	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vind de website actueel	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vind de website gebruikersvriendelijk	☐	☐	☐	☐	☐

Heeft u nog verdere feedback over het gebruik van de website?

Publicaties van het Steunpunt

De vragen in dit blok dienen te worden beantwoord wanneer:

- de vraag "Bent u bekend met het Steunpunt Monumenten en Archeologie Noord-Holland" is beantwoord met "Ja" de vraag
- "Heeft u de afgelopen drie jaar gebruik gemaakt van het Steunpunt?" is beantwoord met "Ja" de vraag "Publicaties" is beantwoord met "Ja"

Publicaties van het Steunpunt

Op de website van het Steunpunt kunt u de publicaties van het Steunpunt terugvinden. De volgende vragen gaan over uw ervaring met de publicaties van het Steunpunt.

Meer informatie over de publicaties van het Steunpunt kunt u hier vinden op de website van het Steunpunt (www.steunpunterfgoednh.nl)

Hoe tevreden bent u over de publicaties van het Steunpunt? *

- ☐ Zeer tevreden*
- ☐ Enigszins tevreden*
- ☐ Neutraal*
- ☐ Enigszins ontevreden*
- ☐ Zeer ontevreden*

In hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen?*

	Zeer eens	Eens	Neutraal	Oneens	Zeer oneens
De publicaties van het Steunpunt bevatten relevante informatie voor mijn werk	☐	☐	☐	☐	☐
Uit de publicaties van het Steunpunt blijkt de deskundigheid van de medewerkers van het Steunpunt	☐	☐	☐	☐	☐
De publicaties van het Steunpunt helpen mij verder in het uitvoeren van mijn gemeentelijke erfgoedtaken	☐	☐	☐	☐	☐

Zijn er onderwerpen waar het Steunpunt meer of minder aandacht aan mag geven, of die nu volgens u missen?*

Het Ode Magazine

Het steunpunt publiceert ook een aantal keer per jaar het Ode magazine. De volgende vragen gaan over uw ervaring met het Ode magazine.

De laatste editie van het Ode magazine kunt u hier vinden: [Ode 4](#)

In hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen?*

	Zeer eens	Eens	Neutraal	Oneens	Zeer oneens
Ik lees de Ode regelmatig	☐	☐	☐	☐	☐
De Ode biedt mij verrijking van kennis	☐	☐	☐	☐	☐
De Ode bevat relevante informatie voor mijn werk	☐	☐	☐	☐	☐

Laatste vragen

Waarom heeft u geen gebruik gemaakt van het Loket van het Steunpunt? *

- ☐ Ik wist niet dat het Loket bestond*
- ☐ Ik wist niet hoe ik het Loket kon bereiken*
- ☐ Het Loket benaderen leek mij geen toegevoegde waarde*
- ☐ Het Loket benaderen was niet relevant voor mijn werkzaamheden in de afgelopen drie jaar*
- ☐ Anders, namelijk*

Bovenstaande vraag alleen invullen indien:

de vraag "Bent u bekend met het Steunpunt Monumenten en Archeologie Noord-Holland" is beantwoord met "Ja" de vraag "Heeft u de afgelopen drie jaar gebruik gemaakt van het Steunpunt? " is beantwoord met "Ja" de vraag "Het online loket" is beantwoord met "Nee"

• **Waarom heeft u de afgelopen drie jaar niet aan een (online) bijeenkomst van het Steunpunt deel genomen?***

- ☐ Ik wist niet dat het steunpunt (online) bijeenkomsten organiseerde*
- ☐ De (online) bijeenkomsten werden te laat aangekondigd*
- ☐ De fysieke bijeenkomsten vereisten te veel reistijd*
- ☐ Ik had geen mogelijkheid om tijdens werktijd deel te nemen aan (online) bijeenkomsten*
- ☐ De onderwerpen van de (online) bijeenkomsten waren niet relevant voor mijn werkzaamheden in de afgelopen drie jaar*
- ☐ Mijn voorkeur gaat niet uit naar online bijeenkomsten*
- ☐ Anders, namelijk*
- ☐ Bovenstaande vraag alleen invullen indien:

de vraag "Bent u bekend met het Steunpunt Monumenten en Archeologie Noord-Holland" is beantwoord met "Ja" de vraag "Heeft u

- de afgelopen drie jaar gebruik gemaakt van het Steunpunt? " is
- beantwoord met "Ja" de vraag "Bijeenkomsten" is beantwoord
- met "Nee"

Waarom heeft u de afgelopen drie jaar de Nieuwsbrief niet gelezen?*

- ☐ Ik wist niet dat er een Nieuwsbrief bestond*
- ☐ Ik heb de Nieuwsbrief niet ontvangen*
- ☐ Ik krijg te veel Nieuwsbrieven*
- ☐ De Nieuwsbrief sluit niet (meer) aan op mijn werk*
- ☐ Anders, namelijk*

Bovenstaande vraag alleen invullen indien:

de vraag "Bent u bekend met het Steunpunt Monumenten en

- Archeologie Noord-Holland" is beantwoord met "Ja" de vraag
- "Heeft u de afgelopen drie jaar gebruik gemaakt van het
- Steunpunt? " is beantwoord met "Ja" de vraag "Nieuwsbrief" is
- beantwoord met "Nee"

☐ **Waarom heeft u de afgelopen drie jaar de website van het Steunpunt niet geraadpleegd? ***

- ☐ Ik wist niet dat het Steunpunt een website heeft*
- ☐ Ik vind de website onoverzichtelijk*
- ☐ Ik vind geen relevante informatie op de website*
- ☐ Anders, namelijk*

Bovenstaande vraag alleen invullen indien:

de vraag "Bent u bekend met het Steunpunt Monumenten en

- Archeologie Noord-Holland" is beantwoord met "Ja" de vraag
- "Heeft u de afgelopen drie jaar gebruik gemaakt van het
- Steunpunt? " is beantwoord met "Ja" de vraag "Website" is
- beantwoord met "Nee"

☐ **Waarom heeft u de afgelopen drie jaar de publicaties van het steunpunt niet geraadpleegd?***

- ☐ Ik wist niet dat er publicaties waren*
- ☐ Ik wist niet waar ik de publicaties kon vinden*
- ☐ De informatie in de publicaties is niet relevant voor mijn werk*
- ☐ Ik heb een voorkeur voor andere informatiebronnen*
- ☐ Anders, namelijk*

Bovenstaande vraag alleen invullen indien:

- de vraag "Bent u bekend met het Steunpunt Monumenten en Archeologie Noord-Holland" is beantwoord met "Ja" de vraag
- "Heeft u de afgelopen drie jaar gebruik gemaakt van het Steunpunt?" is beantwoord met "Ja" de vraag "Publicaties" is beantwoord met "Nee"

Voor welke andere informatiebronnen heeft u een voorkeur?*

Bovenstaande vraag alleen invullen indien:

- de vraag "Bent u bekend met het Steunpunt Monumenten en Archeologie Noord-Holland" is beantwoord met "Ja"
- de vraag "Heeft u de afgelopen drie jaar gebruik gemaakt van het Steunpunt?" is beantwoord met "Ja"
- de vraag "Publicaties" is beantwoord met "Nee"
- de vraag "Waarom heeft u de afgelopen drie jaar de publicaties van het steunpunt niet geraadpleegd?" is beantwoord met "Ik heb een voorkeur voor andere informatiebronnen"

Algemene beoordeling

De vragen in dit blok dienen te worden beantwoord wanneer:

- de vraag "Bent u bekend met het Steunpunt Monumenten en Archeologie Noord-Holland" is beantwoord met "Ja" de vraag
- "Heeft u de afgelopen drie jaar gebruik gemaakt van het Steunpunt?" is beantwoord met "Ja"

In hoeverre bent u tevreden met de ondersteuning die wordt geboden vanuit het Steunpunt?

*

- ☐ Zeer tevreden*
☐ Enigszins tevreden*
☐ Neutraal*
☐ Enigszins ontevreden*
☐ Zeer ontevreden*

In hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen?*

	Zeer eens	Eens	Neutraal	Oneens	Zeer oneens	Niet van toepassing
De verschillende diensten van het Steunpunt helpen mij bij de uitvoering van gemeentelijke erfgoedtaken	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Het aanbod van het Steunpunt vergroot mijn kennis op het gebied van monumenten, archeologie, wetgeving en/of erfgoedbeleid	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Het aanbod van het Steunpunt is relevant voor de uitvoering van mijn functie	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Welk rapportcijfer geeft u voor de deskundigheid van de medewerkers van het Steunpunt? *

Heeft de ondersteuning van het Steunpunt voor uw gemeente tot een resultaat geleid dat er anders niet zou zijn geweest? *

- ☐ Ja*
☐ Nee*
☐ Anders*

Op welke wijze heeft de ondersteuning van het Steunpunt een verschil gemaakt waardoor resultaat is bereikt?*

Bovenstaande vraag alleen invullen indien de vraag "Heeft de ondersteuning van het Steunpunt voor uw gemeente tot een resultaat geleid dat er anders niet zou zijn geweest?" is beantwoord met "Ja".

Waarom heeft de ondersteuning van het Steunpunt geen verschil gemaakt?*

Bovenstaande vraag alleen invullen indien de vraag "Heeft de ondersteuning van het Steunpunt voor uw gemeente tot een resultaat geleid dat er anders niet zou zijn geweest?" is beantwoord met "Nee".

Hoe heeft de ondersteuning van het Steunpunt op een andere manier effect gehad op uw resultaat?*

Bovenstaande vraag alleen invullen indien de vraag "Heeft de ondersteuning van het Steunpunt voor uw gemeente tot een resultaat geleid dat er anders niet zou zijn geweest?" is beantwoord met "Anders".

Welk rapportcijfer geeft u voor het totaal aan diensten / aanbod van diensten van het Steunpunt, waar u gebruik van hebt gemaakt?*

Zou u dit algemene rapportcijfer voor het totaal aan diensten / aanbod van diensten willen toelichten?

Bovenstaande vraag alleen invullen indien:

- de vraag "Bent u bekend met het Steunpunt Monumenten en Archeologie Noord-Holland" is beantwoord met "Ja"
- de vraag "Heeft u de afgelopen drie jaar gebruik gemaakt van het Steunpunt?" is beantwoord met "Ja"

Overige opmerkingen

De vragen in dit blok dienen te worden beantwoord wanneer:

- de vraag "Bent u bekend met het Steunpunt Monumenten en Archeologie Noord-Holland" is beantwoord met "Ja"
- de vraag "Heeft u de afgelopen drie jaar gebruik gemaakt van het Steunpunt?" is beantwoord met "Ja"

Heeft u nog overige aanbevelingen of opmerkingen over het Steunpunt die door bovenstaande vragen niet zijn behandeld?

Bovenstaande vraag alleen invullen indien:

- de vraag "Bent u bekend met het Steunpunt Monumenten en Archeologie Noord-Holland" is beantwoord met "Ja"
- de vraag "Heeft u de afgelopen drie jaar gebruik gemaakt van het Steunpunt?" is beantwoord met "Ja"

Afsluiting

Dankuwel!

Hartelijk dank voor uw medewerking, uw mening wordt erg op prijs gesteld!

Mocht u na afloop nog vragen hebben over het onderzoek, dan kunt u contact opnemen met José van der Geest via enqueteProvincieNH@dialogiconderzoek.nl.

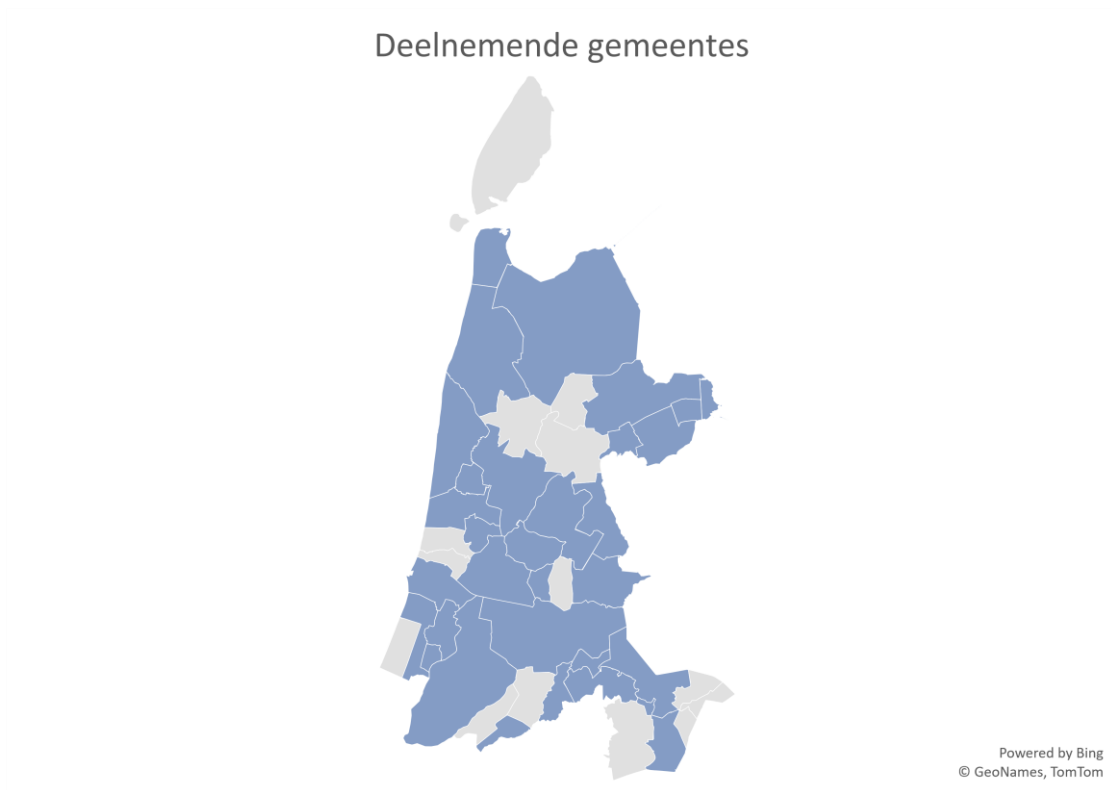
De data van deze enquête wordt anoniem verwerkt en gebruikt voor het evaluatierapport, dit rapport wordt beschikbaar gemaakt door de provincie Noord-Holland.

Bijlage 3. Resultaten enquête Steunpunt

Deze bijlage laat een overzicht zien van de resultaten van de enquête die is uitgezet onder erfgoedambtenaren. Bij een aantal vragen is om toelichting gevraagd van de respondenten, deze toelichting was optioneel. De antwoorden zijn samengevat in de tabellen om anonimiteit te behouden van de respondenten.

Deelname aan de enquête

Uitgenodigd	Response	Percentage
223 gemeenteambtenaren	37 respondenten	17,8%

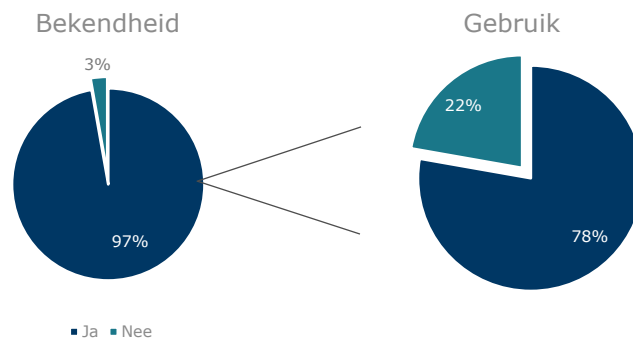
Figuur 14. Gemeenten die in dit onderzoek hebben deelgenomen via de enquête.

Alle gemeenten zijn uitgenodigd om de enquête in te vullen. De gemeenten die dat niet hebben gedaan zijn: Beverwijk³⁹, Blaricum, Dijk en Waard, Heemskerk, Huizen, Koggenland, Landsmeer, Laren, Opmeer, Texel, Wijdmeren, Zandvoort.

³⁹ Deze gemeente heeft wel meegedaan via de interviewronde.

Bekendheid en gebruik Steunpunt

Bekendheid en gebruik Steunpunt

Figuur 15. Percentage respondent van de vragenlijst bekend met het Steunpunt en percentage respondenten dat in de afgelopen drie jaar gebruik heeft gemaakt van het Steunpunt.

Redenen voor geen gebruik van het steunpunt in de afgelopen drie jaar.

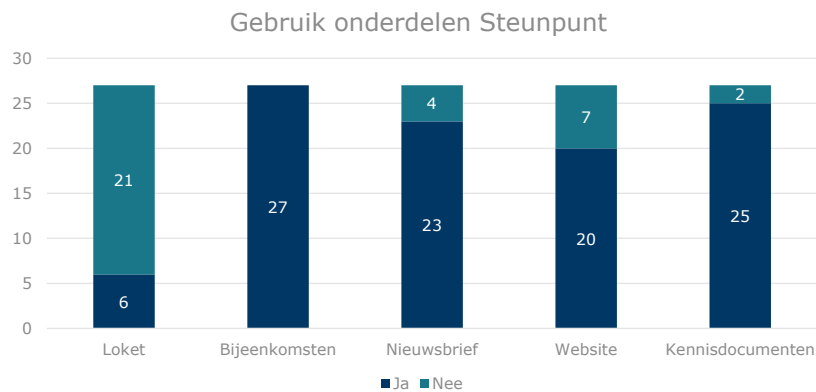
Ondersteuning van het Steunpunt was niet nodig door verandering in werkzaamheden.

Ondersteuning van het Steunpunt was niet nodig door genoeg kennis in eigen huis.

Er was geen vraag waarbij het Steunpunt ondersteuning kon bieden.

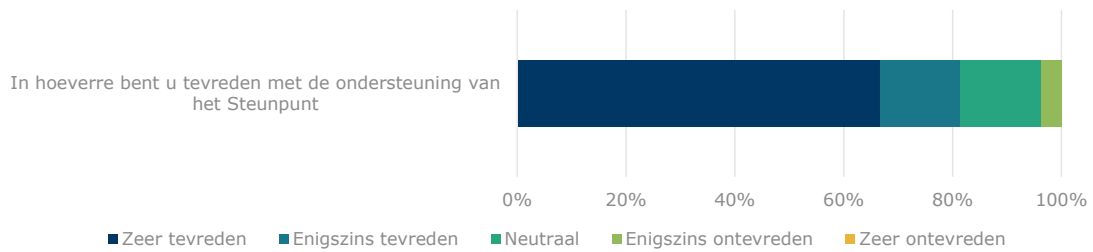
Het Steunpunt maakt eerder gebruik van mijn diensten dan andersom

Verdeling gebruik onderdelen Steunpunt

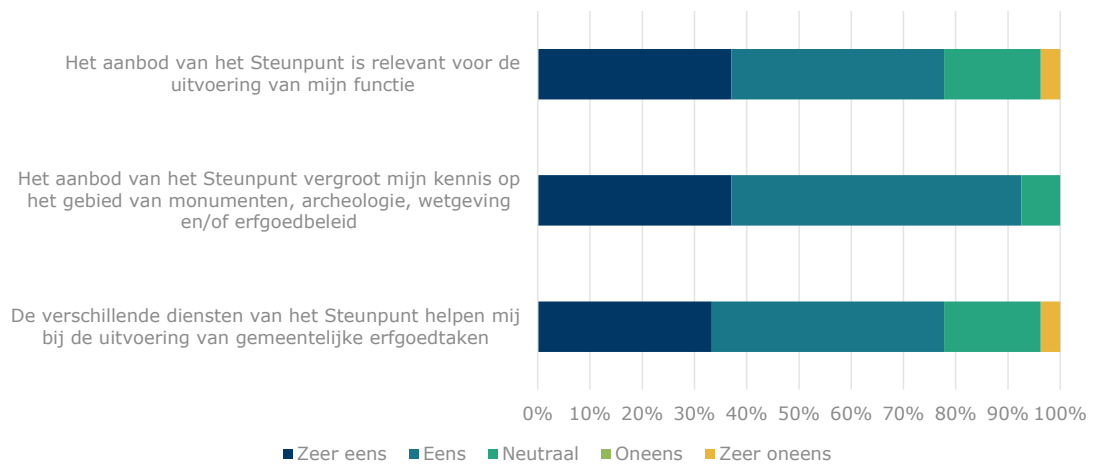
Figuur 16. Overzicht van gebruik van verschillende onderdelen van het Steunpunt als aangegeven door respondenten van de vragenlijst (absolute aantallen).

Algemene beoordeling Steunpunt

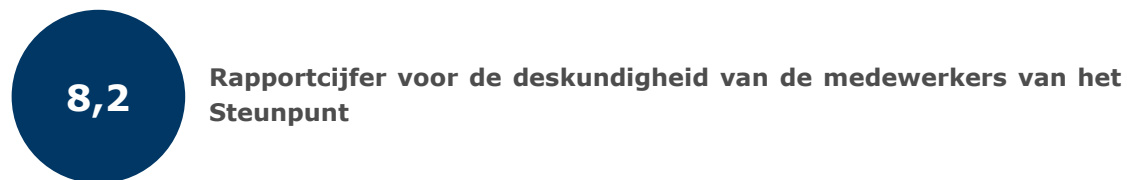

Figuur 17. Tevredenheid over de ondersteuning van het Steunpunt als beoordeeld door de respondenten van de enquête.

Stellingen deskundigheid

Figuur 18. Resultaten uit de enquête over de ondersteuning en relevantie van het Steunpunt.

Rapportcijfer voor het totaal aantal diensten / aanbod van diensten van het Steunpunt

Toelichting rapportcijfers voor het totaal aantal diensten / aanbod van diensten van het Steunpunt

Het Steunpunt is goed bereikbaar, meedenkend, deskundig en gevarieerd in het aanbod van diensten.

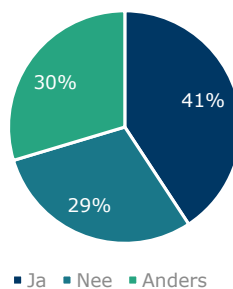
Het Steunpunt biedt goede ondersteuning zeker voor startende erfgoed-ambtenaren die alleen in de gemeente functioneren.

Toelichting rapportcijfers voor het totaal aantal diensten / aanbod van diensten van het Steunpunt

Het Steunpunt is goed thuis in rijks-, provinciaal en gemeentelijk beleid en via het Steunpunt kom je ook te weten waar andere gemeenten mee bezig zijn en hoe zij thema's aanpakken

De bijeenkomsten zijn erg zichtbaar, de Loketfunctie kan nog zichtbaarder worden gemaakt.

Heeft de ondersteuning van het Steunpunt voor uw gemeente tot een resultaat geleid dat er anders niet zou zijn geweest

Toelichting op de vraag over additionaliteit van het Steunpunt

Antwoord ja:

Het Steunpunt heeft geholpen bij het opstellen van de kerkenvisie, de stolpenwaarderingskaart, het aanwijzen van monumenten.

Het Steunpunt heeft ondersteuning geboden in het uitvoeren van gemeentelijke erfgoedtaken en duidelijkheid helpen scheppen in beleidsprocessen en de ontwikkelingen omtrent de Omgevingswet.

Het Steunpunt heeft advies gegeven die heeft geholpen om zaken breder te zien wat tot een beter resultaat heeft geleid.

Antwoord nee:

Het Steunpunt heeft ondersteunt als er intern te weinig capaciteit beschikbaar was, dit heeft niet tot een ander resultaat geleid dan als het door de gemeenteambtenaar was gedaan, de kwaliteit van het resultaat is wel omhoog gegaan.

Het is nog niet voorgevallen dat ondersteuning van het Steunpunt nodig was, intern is genoeg kennis in huis.

De antwoorden van het Steunpunt op vragen waren niet concreet genoeg om impact te hebben.

Antwoord anders:

Het is fijn om het steunpunt als "achtervanger" te hebben.

De ondersteuning is nog in uitvoering.

De impact van het Steunpunt is meer indirect en een klein deel van een groter geheel. Het Steunpunt heeft wel geholpen met het verbreden van kennis wat de gemeenteambtenaar gebruikt om de taken uit te voeren.

Overige opmerkingen

Als gemeente kan je zowel van het Steunpunt als van MOOI Noord-Holland gebruik maken, het onderscheidt tussen beide is soms onduidelijk.

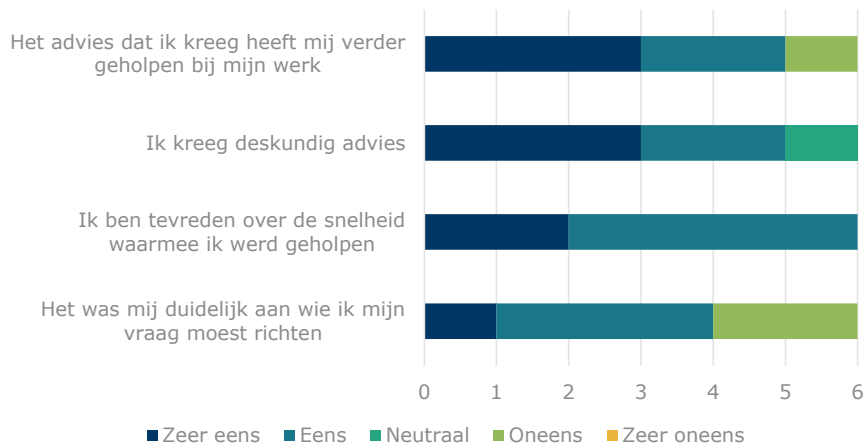
De zichtbaarheid van het Steunpunt en de warme doorverwijzing, bijv. vanuit commissievergaderingen richting het Steunpunt, kan beter.

De bereikbaarheid via telefoon en mail kan beter.

De netwerkfunctie van het Steunpunt is prettig, zowel in het verbinden van ambtenaren als het helpen kennis delen over gelijke situaties, zeker als nieuwe erfgoedambtenaar.

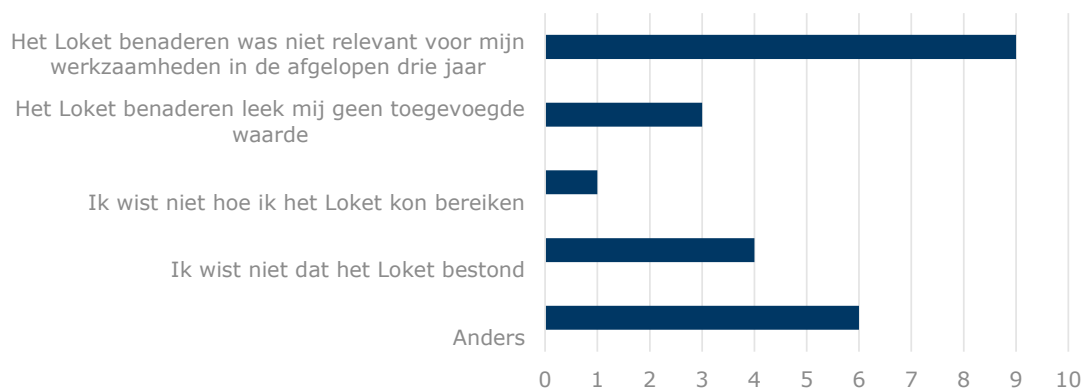
Loket

Stellingen Loker

Figuur 19. Het oordeel van de respondenten (n=6) van de enquête over verschillende stellingen over het Loket.

Rede geen gebruik Loket

Figuur 20. Het oordeel van de respondenten (n=21) van de enquête waarom de respondent geen gebruik heeft gemaakt van het Loket de afgelopen drie jaar.

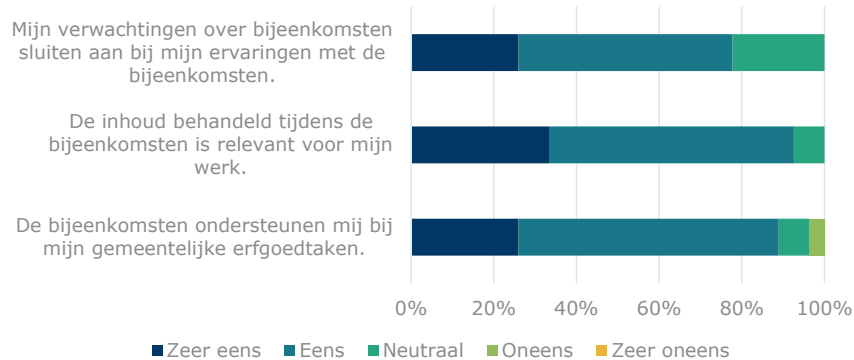
Toelichting antwoord "Anders"

Ik neem rechtstreeks contact op met een medewerker van het Steunpunt

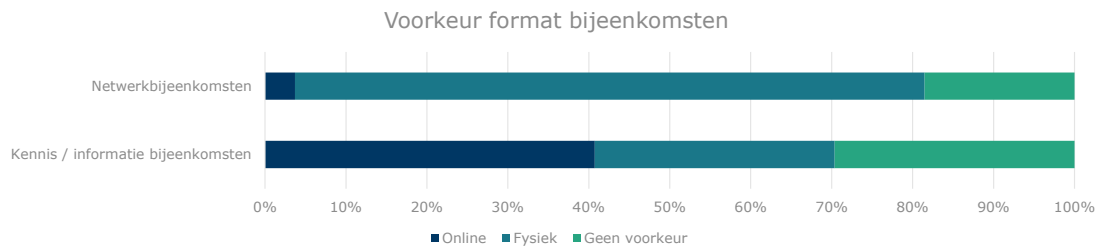
Een collega heeft wel contact met het Loket

Bijeenkomsten

Stellingen bijeenkomsten

Figuur 21. Het oordeel van de respondenten (n=27) van de enquête over verschillende stellingen over de bijeenkomsten van het Steunpunt.

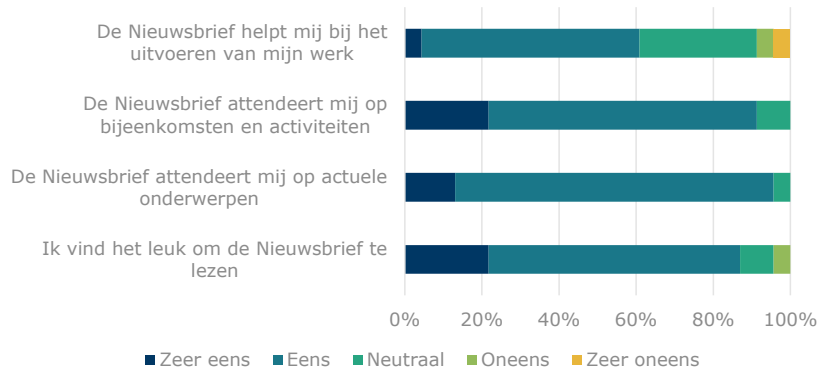

Figuur 22. Voorkeur aangegeven door de enquêterespondenten over het format van bijeenkomsten (online, fysiek, geen voorkeur) per type bijeenkomst (netwerkbijeenkomst of kennis-/informatiebijeenkomst).

Alle respondenten hebben aangegeven gebruik te maken van de bijeenkomsten, er is dus geen response geweest op de vraag over het niet gebruik maken van de bijeenkomsten.

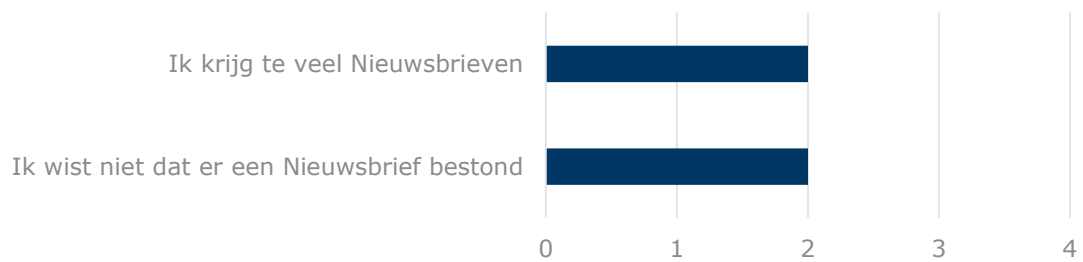
Nieuwsbrief

Stellingen nieuwsbrief

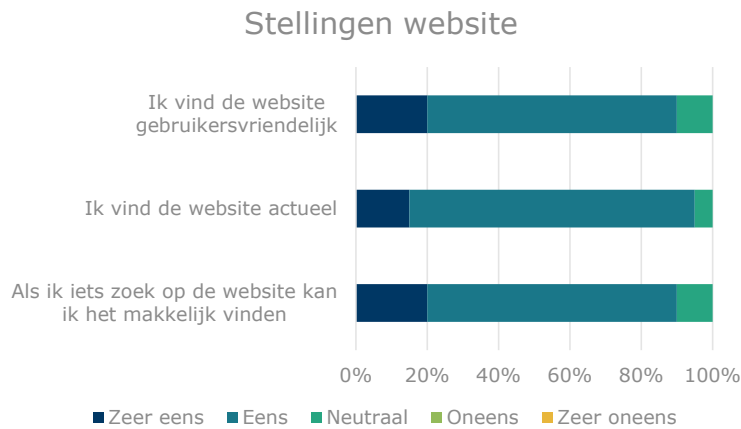
Figuur 23. Het oordeel van de respondenten (n=23) van de enquête over verschillende stellingen over de nieuwsbrief van het Steunpunt.

Rede geen gebruik Nieuwsbrief

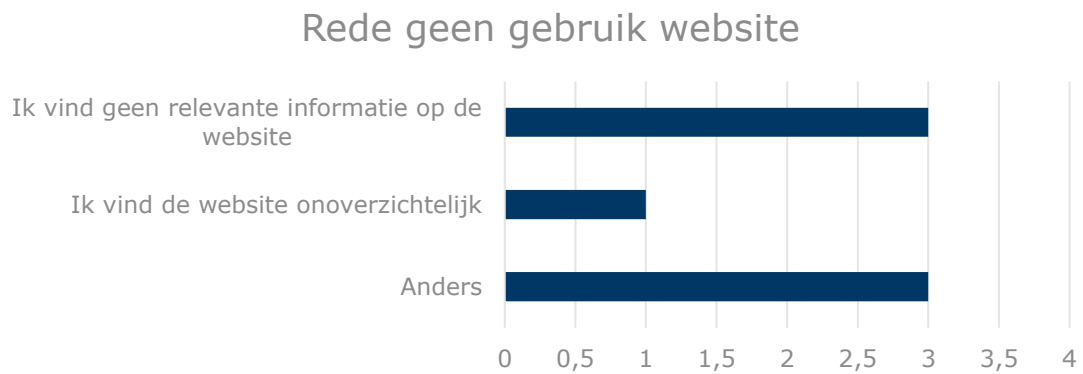

Figuur 24. Het oordeel van de respondenten (n=4) van de enquête waarom de respondent geen gebruik heeft gemaakt van de Nieuwsbrief de afgelopen drie jaar.

Website

Figuur 25. Het oordeel van de respondenten (n=20) van de enquête over verschillende stellingen over de website van het Steunpunt.

Figuur 26. Het oordeel van de respondenten (n=7) van de enquête waarom de respondent geen gebruik heeft gemaakt van de website de afgelopen drie jaar.

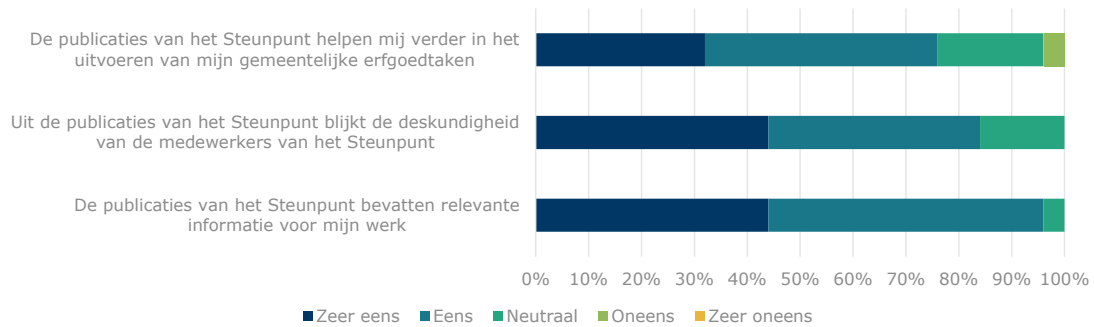
Toelichting antwoord "Anders"

Ik krijg informatie via de mail of andere wegen waardoor de website niet relevant is.

Een andere collega doet dit.

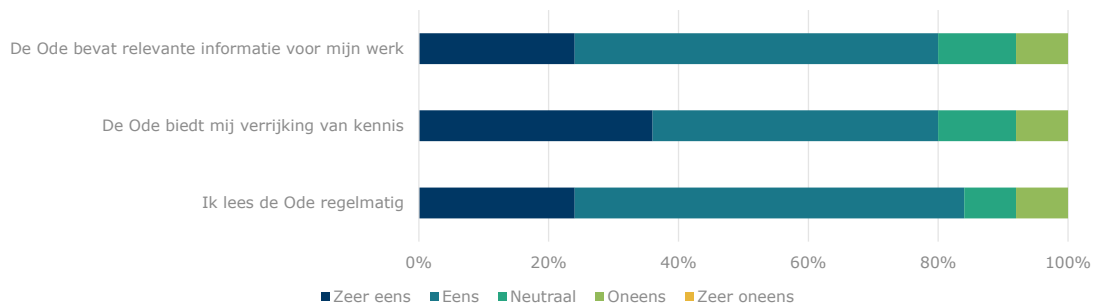
Publicaties van het Steunpunt

Stellingen kennisdocumenten

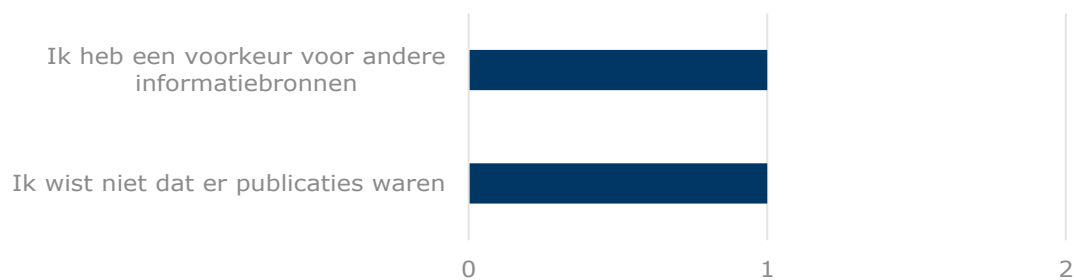
Figuur 27. Het oordeel van de respondenten (n=25) van de enquête over verschillende stellingen over de kennisdocumenten van het Steunpunt.

Stellingen Ode magazine

Figuur 28. Het oordeel van de respondenten (n=25) van de enquête over verschillende stellingen over het Ode magazine van het Steunpunt.

Rede geen gebruik publicaties

Figuur 29. Het oordeel van de respondenten (n=2) van de enquête waarom de respondent geen gebruik heeft gemaakt van de publicaties de afgelopen drie jaar.

Voorkeur andere bronnen

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE)

Stichting Erkende Restauratiekwaliteit Monumentenzorg (ERM)

Contact:

Dialogic innovatie & interactie
Hooghiemstraplein 33
3514 AX Utrecht
Tel. +31 (0)30 215 05 80
www.dialogic.nl

Afbeelding kapt:

Broedersbouw, uit de serie Piramiden in
de polder door Heleen Peeters, Noord-
Hollands Archief / Collectie van
documentaire foto-opdrachten voor de
provincie Noord-Holland, inv.nr. 1639_34

